

☞ **સોલે-આદીલ.** ☞

ભાગ ૧.૩

કુલગી ગાયન મંત્રેહ.

दिनांक ३.१-८ ०

કાંચલાની ઝૂંડ નીચે આવીશ.

27522

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગજરાતી કોર્પોરાશન વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૪૭૯૧ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ રાદે-સાદીલ

વિષય ૭-૩૪

નામે-ખુદા.

રાહે-આદીલ.

કલગી માયન સંથેહ.

ભાગ ૧ લો.

જેમાં

સેતાયશે પાક

યઝદાન, મહીરા અને

તાડીનો સંવાદ, શેહેનશાહ

જ્યોર્જ પંચમ માટે પ્રભુ પ્રાર્થના,

ગુજરાતમાં જળ પ્રલયની આફત,

શેરેખંબળ લાલા લજપતરાયના દુઃખદાયક

મરણનો અતિ કર્ણુરસિક ખ્યાલ, મરહુમ

શેઠ જેહાંગીર મરઝખાનના દુઃખદાયક મરણનો ખ્યાલ,

મરહુમ ઝાલ મરઝખાનના દુઃખદાયક મરણનો ખ્યાલ, મરહુમબાઈ

જરબાઈ વાહજ્ઞાના દુઃખદાયક મરણનો ખ્યાલ, કોકેટના જંગમા

પારગી ચેંમખ્યનો, સુધારાની બદી, બાર્ટન કેસ, હારવે-નરીમાન લાયબલકેસ

સ્ટીનર ટીટેનીકની હોનારત, ટોરપીડો થયેલો અરેખ્યામેલ, ગઉરક્ષા,

ક્રીસ-એ-સંજળ, પરધર્મની કેળવણીનું કડવાં ફળો,

ઈ. સ. ૧૯૨૯ નું મુંબઈનું ભયભીત હુલ્લડ, સાધકલ ઉપર

દુન્યાની સફર કરનારા ત્રણ પારસી વિરજાઓ, હોળીનો

મહિમા, કૃષ્ણુલીલા, હિન્દને સ્વરાજ્ય, માહત્માં

ગાંધીનું શિક્ષણ અવસ્તા ભાષામાં સેતાયશ

તેના તરબુમા સાથે જે છે તે ઇશ્વરનુજ

છે, કવિતા દેવી પ્રસન્ન, તરકારીઓના

નામો, મચ્છીઓના નામો તે ઉપરાંત

બોધદાયક સખીઓ, ધોંસાઓ

વિગેરેનો પુરતો સમાવેશ

કરવામાં આવ્યો છે

રચનાર

રસતમ નઓશીરવાન માસતર (આદીલ)

સર્વે હક કર્તાને સ્વાધીન છે.

ઈ. સ. ૧૯૨૯ એપ્રિલ.

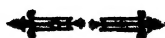
કી. રૂ. ૧-૮-૦.

પાનુ

પાનુ

સેતાયશે પાક યજ્ઞદાન ...	૧	ક્રીસ્તએ સંજ્ઞાણુ	૩૮
મહીરા અને તાડીનો સંવાદ ...	૨	પરધર્મની કેળવણીના કડવાંફળો	૪૬
શહેનશાહ જ્યોર્જ માટે		૧૯૨૯નુ મુંબઈનુ ભયભીત હુલ્લડ	૫૧
પ્રભુ પ્રાર્થના	૪	સાઈકલ પર દુન્યાની સફર	
ગુજરાતમાં જળ પ્રલયની આફત	૬	કરનાર પારસી વિરલાઓ ...	૫૬
શેરેપંજળ લાલા લજપતરાય ...	૮	હોળીનો મહિમાં	૫૮
મરહુમ શેઠ જેહાંગીર મરઝવાન	૧૦	કૃષ્ણ લીલા	૬૦
મરહુમ જાલ મરઝવાન ...	૧૩	દીયો સ્વરાજ્યના વૈભવ ...	૬૨
મરહુમબાઈજી જરબાઈ વાહાડ્યા	૧૬	માહાત્મા ગાંધીનું શિક્ષણ ...	૬૩
ક્રિકેટના જંગમાં પાર્સી એમપ્યનાં	૧૮	સેતાયશે પાકયજ્ઞદાન	
સુધારાની બદી	૨૧	અવસ્તા ભાષામાં	૬૪
બાર્ટન કેસ	૨૪	કૃષ્ણ લીલા	૬૬
હાર્વે નરીમાન લાયબ્રેરી કેસ ...	૨૬	જે છે તે ઈશ્વરનુંજ છે ...	૬૭
સ્ટીમર ટીટેનીકની હોનારત ...	૨૯	કવિતા દેવી પ્રસન્ન	૬૯
ટોરપીડો થયેલો અરેબ્યા મેલ...	૩૨	તરકારીઓના નામો....	૭૦
ગઉ રક્ષા	૩૪	મચ્છીઓના નામો	૭૨
ગઉ રક્ષા	૩૬	સખી, ધોંસાઓ	૭૪થી૭૬

સેતાયશે—પાક યજ્ઞદાન.

(ખ્યાલ ગુજરાતી—રંગત ખડી.)

સઉથી અલગ તું શાંભીલ સઉમાં તું કાદર છે તુંજ કદીર
મેહોર સદા કર મુજ બંદા પર અય ! કુદરતના કારાગીર (ટેક)
અર્શ કુર્શ લાસાન આસ્મા સ્થાન છે નવમું તાહાફે સ્થીર
છતાં જગે જગ છે આહીર તું કુલ આલમનો આલમગીર
દરશન દીધા અરથુશ્તને વયેજે ધરાં ધર્તિ શુરવીર
પયંબરી દીલથી દધ દીધી દીન અરથુશ્તી થઈ આહીર
અમબુલ યાને અંદઅવસ્તા કીતાબ ઉતારી જેને સીર
મેહોર સદા કર મુજ બંદા પર અય ! કુદરતના કારાગીર

કોહિ તુર પર નુર બતાવ્યું મુસાને તેં બેતકરીર
પયંબરીના દરજે દીધો કીધો જેને તેં ખાતઓકીર
પાક જે પર તએરેફ ઉતારી લાખ ભરી જેમાં તદબીર
યહુદી ઉમ્મત નખી મુસાની જાન જેને શાહા પ્રકીર
મુજ અંતરના આઈનામાં પાક દીસે તહારી તઅવીર
મેહોર સદા કર મુજ બંદા પર અય ! કુદરતના કારાગીર

ત્રીજી દર તેં કીધી છે યજ્ઞદાં ઇસા પાક નર પગ નાદીર
કીતાબ તારી જે પર ઇનજીલ કીધો પયંબર પુર તાસીર
જગ મંદુર છે કાર્મસ્ટનું શિક્ષણ જે સમજે થઈ મન ગભીર
આ જગ કોઈ ભલે બીખારી તે જગમાં પામે જાગીર
દીનને જે પ્રાણ પવિત્તર ગુણી પર કીધો હાઝીર
મેહોર સદા કર મુજ બંદા પર અય ! કુદરતના કારાગીર

એથી મેહર તે નર પર કીધી ચમકાવી જેની તકદીર
પયંબરી મોહમદને બક્ષી કીધો તેને મનનો મનહીર
પાક જે પર ફુરકાન ઉતારી હર વાતે કીધો માહીર
બક્ષી નખુવત કીધો જેને તેં દીન દુન્યાનો પાહરેગીર
ચારો નખી તેં કીધા છે બરહુક આદીલ અવ્વલથી આખીર
મેહર સદા કર મુજ બંદા પર અય ! કુદરતના દારાગીર

મહીરા અને તાડીનો સંવાદ

(ખ્યાલ ગુજરાતી-રંગત ખડી)

મહીરાનો મદ.

સમજો ચારો સઉ નરનારો સુની કરો મહારી ચારી
નામ દાડ સરનામ છે મહાર હરેક નિશા પર સરદારી (ટેક)
હર ધન્યાનો ઝમ્ક જવાંનો વિના બોલાવવે આવે છે
મહારાં નામની ધુમ એવી છે સઉ કોઈ શિશ બુકાવે છે
અદના આલા ફકીર શાહો પ્રિતે પ્રેમ દોડાવે છે
બરચી દાંમે બર્ના ગુલાંમે મહને બરીદી લાવે છે

(બુલ)

મોજલાઓ મોજ ઉડાવે

પીઠે પીઠે રંગ જમાવે

હક હલાલના દાંમ ગુમાવે

હક હલાલના દાંમ ગુમાવે તોયે કરે પ્રિતી મહારી

નામ દાડ સરનામ છે મહાર હરેક નિશાપર સરદારી

તાડીનો તરખાટ

ચુપ રહે દાડ તુચ્છ તડકરા નથી તુને શું મહારી બબર ?
હરેક નિશાની છું હું ગાતા મહારેથી કોઈ નથી ઝબર
ફણફણ કરતી ફણી ચઢાઉં અકાશ લાઉં ધર્તિ પર
ઉચ ખમીર મહાર બનલાઉં કડ બધાં પર રૂડી અસર

(જુલ)

ધર્તિમાથી જન્મ લીધો મેં
ગુણ ઉત્તમ સર્વને દીધો મેં
દાડ તુજને પેદા કીધો મેં
દાડ તુજને પેદા કીધો મેં લજવઇ મર દુરાચારી
નાખ નથી ત્હારાં મોઢા પર ધુળ ત્હારી ઝીંદગી સારી

૨

દાડની દમડાટી.

રે ! તાડી કાં બડાઇ મારે નથી તને કંઈ લાજ શરમ
ચઢી ખજુરી પર તરવાડો વિધે કાળજી કરી જખમ
નિકળે તાડી તું તેમાથી ખાઈ ખજુરી માં નો ગમ
ખિસાદ ત્હારી શું એટલી કે મ્હુને કરે ખાલી દમસમ ?

(જુલ)

હું દાડ જો મનથી મ્હાઉં
લીચકારાને વીર બનાઉં
વિરો પર વિમા વરસાઉં
વિરો પર વિમા વરસાઉં તાકત છે મુજમાં ભારી
નામ દાડ સરનામ છે મ્હાડે હરેક નિશા પર સરદારી

૩

તાડીનો ટચકો.

સાંભળ રે ! ઓ મૂખા દાડ વ્યર્થ કરે કાં વાદ વિવાદ
તું શત્રુ ઈન્સાન તણા છે કંઈ એકને કીધા બરબાદ
મધ કરતાં પળ મધુર હું છું અમૃત રસ છે મુજ બુનીયાદ
ન્યાય ત્હારો મ્હારો કરશે હયાં બરેબરો આદીલ ઉસ્તાદ

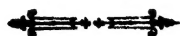
(જુલ)

નિંચ ત્હારી આદતો ખરી છે
અએબ હજારો તુંમાં ભરી છે
સજા ત્હને માલેકે કરી છે
સજા ત્હને માલેકે કરી છે જગે અગનમાં દેહ તારી
નાખ નથી ત્હારાં મોઢાં પર ધુળ ત્હારી ઝીંદગી સારી

૪

શહનશાહ જ્યોર્જ પંચમ માટે પ્રભુ પ્રાર્થના.

(ખ્યાલ ગુજરાતી-રંગત છાંદી શરદી)

સર ભુકી ખાક દરમ્યાન—પાક યજ્ઞદાન
માનુ અહસાન — હું તારાં લાખો
દાદાર મહારા શહનશાહને સલામત રાખો (ટેક)
અહિં દર્શ દર્શ દુઃખ કરે—મુશીબત હરે
મુરાદે ભરે — પ્રભાની દામન
જેના ભુંડા ગ્રહોનું ખુદા તું કરજે ખનદન
ઉઠે દુઃખને મારી ઠેશ—ચાહે એમ દેશ
દેશ પરદેશ — હાન્દ ને પ્રિટન
ચાહે દુઆ એવી કુલ આલમના અંબુમન
(ચાલ)

તું પાક છે પરવંદા પરવર મુજ ખ્યારે
સુની અરજી લાવ શહનશાહના દુઃખનો આરે
એમ સારી પ્રજાઓ અડાય—ખુદા થા સદાય
તરસી રહી હાય—હમારી આંખો
દાદાર મહારા શહનશાહને સલામત રાખો
હાય શની નિચને ઘરે—દુઃખી તે કરે
જેના દુઃખ હરે—સિવા કોણુ તારા
કર મહેર જ્યોર્જ પંચમ પર પરવર ખ્યારા
ભર દરિએ વમળથી નાવ—ડુબતી ખ આવ
કિનારે લાવ—રે ! યજ્ઞદાં મહારા
ચાહે દોઆ એવી કુલ ધર્મી ગગન ન તારા
(ચાલ)

સાતો અપ્રલાકો કહે છે આમીન આમીન
કુલ મલાયકો છે મહારી વાતના જામીન
કરો કોડોના હસ્તાં મુખ—આપીને મુખ
દર્શ કુલ દુઃખ—કરી ઝટ નાંખો
દાદાર મહારા શહનશાહને સલામત રાખો

આ રાજ્ય પિતાનું રાજ—અમર રહે તાજ
 પ્રજા છે આજ—સુખી જે રાજે
 ચાહે નેક દોઆઓ સઉ કોઈ એક અવાજે
 તું પરવર પાલનહાર—હું નિરાધાર
 અરજી આ વાર—કરું છું આજે
 એક પગે ઉભો રહી રહી તારે દરવાજે

(ચાલ)

મુજ ભક્તિ લાવથી અરજી કીધેલી ન્યારી
 મનઝુર કરજે દરગાહમાં દાવર તહારી
 રહે કાયમ સુખની સંજ—દોઆ છે એજ
 સિતારો તેજ—ન પડતો આંખો
 દાદાર મહારા શહનશાહને સલામત રાખો

૩

તું વગર કોઈ દાદાર—મદદ કરનાર
 નથી ઝીનહાર--સારી જગ અંદર
 લાવ હાથ ધરી તું ફરી એને આસન પર
 તેડ સખત દુઃખોની કડી—સુખોની ઘડી
 તું દે હર ઘડી—દયાળુ દાવર
 આદીલ કહે કર જાએર ખુદાવંદ ખાવર

(ચાલ)

હું ખાકસાર ખાકી બંદો છું ગરજ
 મુજ અંતઃકરણની સમજ કીધેલી અરજ
 કહે આદીલ દરશન પાઉં—શાદ મન થાઉં
 ઉડી હું જાઉં—ખુદા દે પાંખો
 દાદાર મહારા શહનશાહને સલામત રાખો

ગુજરાતમા જળ પ્રલયની આફત.

(ખ્યાલ ગુજગતી—લંગડી ઝરફી)

શુંઆ કોપ તારો ગીરધારી—ભયભિત આપ્રત વરમ્ની ભારી
મારીઆં કંઈ એક નરનેનારી—વૃધ બાળકો જવાંન
જળના પ્રલયથી—ગરવી ગુજરાત બની સમસાન સમાન (ટેક)
તારીબ ૧૪ મી રવિવાર—માસ જુલાઈ યાદ ગાર
પાંણી પડયું મુસલધાર—ખ્યાલ કરો નરો
ગામેને આસો—ઝમીન દોસ થયાં હઝારો ઘરો નરો
જ્યાં ત્યાં ફરી વલ્યાં પાંણી—કીમતી જીવોની થઈ હાંણી
ડુખ્યાં પશુ પંખી પ્રાણી—ચિત ધરો નરો
માણવીઓનો—જેમાં બહુ મરો થયો છે ખરો નરો

(શેર)

પુરૂષો સ્ત્રીઓ પશુ બાળકો—ડુબતાં પોકારો મારતાં
હાડેહાડ ધ્રુજતાં જળ જળા—આવી કઝા એમ ધારતાં
વળી વા વિઝોડાંઆ અનિ—સળુનન સળુંન પુનકારતાં
સઉ લા, ઇલાજો થઈ ગયાં—ડુબતાંને કોઈના તારતાં
હાય હાય આં શુ કેહર—કર્તા તારો આરો નેર
ગામે ઘેરો શેહરો શેહર—બન્યાં ઉજ્જડ વેરાન
જળના પ્રલયથી—ગરવી ગુજરાત બની સમસાન સમાન

૧

ન્યારી નગરી અંમદાવાદ—વાણજ વેપારે આબાદ
જોત જોતાં થઈ બરબાદ—ડુખી પાણીમાં
હાય અરે ! કીસમત—પલકમાં મળી કેવી ધુળધાણીમાં
રે ! ઓ દયા કેરા દાણી—પ્રભુ દયા કાં ન આણી
પીડ્યાં વવાણી વવાણી—જાણે ઘાણીમાં
ખામ ન રાખી—હરી તે હરેક તરાંહની હાણીમાં

(શેર)

હાય આલ જાણે પ્રાટીયું--પાણી પડે આકાસથી
 વિજળી ગોચા વેરંણ થઈ--ચમકી રહી ચોપાસથી
 રંગેરંગ છુટે કંઈ પારીઓ--ભયભિત જળના ત્રાસથી
 મરવા તે કોઈને શું ગમે?—જીવતાં જીવત જળવાસથી
 કંઈતો બચવા ચઢ્યાં ઝાડે—ભુખ્યાં પ્યાસાં અંગ ઉઘાડે
 કંઈકંઈ દુખતાં બુમો પાડે—રે! ઓ કોઈ બચાવો જન
 જળના પ્રલયથી—ગરવી ગુજરાત બની સમસાન સમાન

૨

હયાંથી આગળ વધી રેલ—આવી વડોદરામાં સેહેલ
 વાતો થઈ પડી મુશકેલ—કોપ વરતી રહ્યો હાય
 જળ વૃષ્ટિથી—શેહેરની નદી ને નાળાંઓ ઉભલાય
 ચાડ્યો ચોખાભુથી મારો—ભારે પાણીનો ધસારો
 કીંમતી જીવડા કંઈ હઝારો—જેત જેતાંમા તણાય
 શેહેર વડોદરા—જાણે પાણીમા ડુબેલું ડોળાખાય

(શેર)

પુલો ટુટા પોલાદના—લેંકાર જળના મારથી
 થયો નાશ ઘેરોનો શેહેરનો--જળ વૃષ્ટિ મુસળ ધારથી
 સુમસાંમ નગરી થઈ પડી—રે! કુળ વણજ વેપારથી
 કંઈ જળના પેટાંમાં ગયાં—ગયાં રવડી કંઈ ધરખારથી
 નાતો ખાવા કોઈને અંન—નાતો વસ્ત્ર મળે તન
 ઉઘાડે અંગ થયા નિર્ધન—જે કે હતા ધન્યવાન
 જળના પ્રલયથી—ગરવી ગુજરાત બની સમસાન સમાન

૩

જીલ્લો કાઠયાવાડી ન્યારો—રેલે સપડાયોજે સારો
 માર્યાં નરનારો હઝારો—રે ! ઓજગ દાતા !
 રાતામાતા—ગણાતા પ્રભુ ન આવ્યા કાં ધાતા ?
 હવે હિંદુ મુસલમાનો—છોડો ટંટા ઝગડા માનો
 ખ્યાલ કરો હિંદ માતાનો—સુનો હિન્દ બ્રાતા
 દેવા સાહાતા—એક થઈ બાહાર પડો હરીગુણ ગાતા

(શેર)

શું હિંદુ, ખ્રીસ્તી, પારસી—મસ્લામ દુર નહીં છેક છે
 એ શક મઝહબ તો છે જુદા—સઉનો ખુદા તો એક છે
 આદમના બેટાઓ બધા—તમ ભાઈઓ હરએક છે
 તો ભાઈ ભાઈના દુઃખ હરો—રાજ જેમાં માલેક છે
 આપો બનતી સહાય આજે—ના કંઈ રાખો કાળ કાજે
 દાજે દુઃખીઓની દાજે—કહે આદીસ નોશેરવાન
 જાળના પ્રલયથી—ગરવી ગુજરાત બની સમસાન સમાન

૪

શેરે પંબળ લાલા લજપતરાયનું દુઃખદાયક મરાણું.

(ખ્યાલ ગુજરાતી—ઝરફી લંગડી)

શું આ કર્તા તારો કેહર—હિન્દ માતા પર ચોમેર
 શેહરો શેહર ઘેરો ઘેર—આંખો આંખથી ભરાય
 હિંદનો હિરો—શુભ થઈ ગીયો છે લાલા લજપતરાય (ટેક)
 ફરતાં આનમાનનું ચક્કર—જેણે કેવાં કીધાં મક્કર
 જીવ લેણ મારી ટક્કર—ભારે ભયથી ભરી
 જમરાજાએ—નાખ્યો આં હિંદનો સિતારો શુભ કરી
 ૧૯ સો અઢાવીસ સન—૧૭ નવેમબરના દન
 શનિવારનું વિધન — નહીં ભટયું જરી
 એકા એકી—હાય વિર નરે દેહ ધર્તિ પર ધરી

(શેર)

આતુર હતો શુરવીર નર—સવરાજ્ય કેરા ખાળનો
 હતો હર નહીં કીલમાં જેને—હરગેઝ કાઈના દાખનો
 વહેતો ઝરો જગમાં હતો—ગોયા જે નિર્મળ આખનો
 કેવો જોતજોતામાં અરે—સિંહ શુભ થયો પંબળનો
 સુની માંતનો પયગામ—શું હિન્દુ કે મસ્લામ
 વરણ અઢારે તમામ—આકુળ વ્યાકુળ સર્વે થાય
 હિન્દનો હિરો—શુભ થઈ ગીયો છે લાલા લજપતરાય

૧

હાય હાયરે લગવાન-કાં તું બન્યો કોધામાન
 ભેત ભેતાં લીધો જન-શું ખોટ પડી
 ટળી ન ટાળી—માથે આવેલી કાળની ખુરી ઘડી
 આવી સામે ઉભો કાળ-બની અતિશય વિકાળ
 ફેંકી મોતની શું જાળ-અતિ કોધે ચહડી
 આ દુનિયાના—ચમનથી ચોરી ગયો ખીલતી ગુલછડી

(શેર)

લાખો હતા કાંટાઓ ને—કચરા શુવરીઆ બાગમાં
 ખુશબુ વનાના પુલ કંઈ—કોરો હતાં તુજ લાગમાં
 કેમ ના ગયો અય કાળ તું—એમાંથી કોઈના લાગમાં
 તોડી પુલ ગુલ્લાલા તાણુ—હિન્દને હોમાવી આગમાં
 ખાઈ કાળનો અપેટો—કેવો શુરો વિરો બેટો
 પડ્યો હિન્દ માતાથી છેટો—કોપ ભેવાયો ન જાય
 હિન્દનો હિરો—શુભ થઈ ગયો છે લાલા લજપતરાય

૨

છુટા તારો ઉપર તાર-સૌને થઈ ખજર તે વાર
 ચોખુટ મચ્યો હો હોકાર-ચિત ધરો નરો
 હિન્દ માતાનો—હિરો આ ગયો વીરો પુત ખરો નરો
 વિરો પંજખી શેર-શુરો લડવઈઓ દીલેર
 લડતો સિંહ વાઘોની પેર-ખ્યાલ કરો નરો
 હિન્દ બેટાઓ—રે! કુલ નેતાઓ જેનો દમ ભરો નરો

(શેર)

સવરાજી શિક્ષણ દઈ ગયો—પુત હિન્દ ગર્વી ગાયનો
 ભે સાથમાં કંઈ લઈ ગયો—તો સાફ દીલના આયનો
 જ્યાં જ્યાંખી પડશે કામ તુજ—ત્યાં દમ ભરાશે હાયનો
 વિસરાશે ગમ કોઈથી નહીં—શ્રી લાલા લજપતરાયનો
 હાલત હિન્દ માતાની કેવી—હતી અંધાધુંધી જેવી
 તેમાં ખોટ પડી ગઈ એવી—માહ જખુન કહેવાય
 હિન્દનો હિરો—શુભ થઈ ગીયો છે લાલા લજપતરાય

રે ! ઓ હિન્દના ખેટાઓ-સુનો વિદ્વાનો નેતાઓ
અભિલાષામાં રહેતાઓ-સવરાન્ય તણી
મહાન એક નરના—મૃત્યુથી ખોટ તમુને પડી ઘણી
પણ તે ધીરજ હૃદયે ધારી-છોડી કોમી મારામારી
દેખે એકસંપી વધારી-પાઠ સુલેહનો ભણી
સંપ સુલેહના—છે કૃણબહુ મીઠાં તે લેખે વણી વણી

(શેર)

વિરજો ગયો જગથી વયો—રખે કોઇ નર એવો મરે
એક વિર નરના શોકમાં—કુલ હિન્દ આંસુઓ ભરે
આકાશ ધર્તિ તલ મળે—તારા સિતારા થર થરે
જંગલ જળે પાહાડો હલે—ઝાડો રહે પાનો ખરે
જે કંઈ થવાનુ તે થયું-ચલણ કોઇનું કંઈ ના રહ્યું
હિન્દી મુકટ મણી ગયું-ગુણ આદીસ જેના ગાય
હિન્દનો હિરો—ગુમ થઈ ગયો છે લાલા લજપતરાય

૪

મરહુમ જહાંગીર મરઝખાનનું દુઃખદાયક મરણ

(ખ્યાલ ગુજરાતી—લંગડી ઝરફી)

શું આ કેહેર વરત્યો દાવર-સારી ખલકતના ઓ ખાવર
ઉચકી લીધો પલમાં યાવર-યારી લાખોને દેનાર
પરદુઃખ ભનજન—ગયો દુખીઓની દાઝ હૃદયે ધરનાર (ટેક)
અઈફ જહાંગીર મરઝખાન-વિરજો વિવેકી વિદ્વાન
જેના મઓતનુ ખયાન-સુનો ધ્યાન ધરી
જમરાજએ—ઉતારી આફત રંજથી ભરી ખરી
ઓગણીરસો અઠાવીસ સાલ-પાંચમી ડીસેમ્બરનો હાલ
નાખી જમરાજએ જાલ-ભયભિત ભરી
ખેસ કુતુમ્બથી—વિખુટો કરી લીધો નહી ફેર જરી

(શેર)

શું એજ હુકમ નિર્માન હતો—તુજ દાવરો દાદારનો
પરવર તું પરવન્દા તણો—પૃથ્વિના પાલનહારનો
લીધો ઉઠાવી નર એવો—ખેલી ગરીબ નર નારનો
પડ્યો ટુટી પલ વારમાં—આ સ્થંભ કુલ પરિવારનો

(છાટી)

પડી જેવી ખખર મચોતની ઘરોઘર ન્યારે
વર્સી રહી ઝરીઓ ગમની ઝરાઝર ત્યારે
થઈ રહ્યો ચારોગમ ગમનો હોહોકારે
હાય હીરો કોમનો છીનવી લીધો દાદારે
ગલી ગલી ઘેરો ઘેર-ગામે ગામ શેહેરો શેહેર
થામે થામ ચારો મેર-ચાલી આંસુઓની ધાર
પરદુઃખ લનજન—ગયો દુખીઓની દાઝ હાથે ધરનાર

૧

જાતી લોગોનો દેનારો-ધુતમ ધાતમનો તોડનારો
કોઇથી પાછળ ના હટનારો-શુરો વિરો કદી
કોમ હિતકારી—ખની કુલ ટાળી કોમથી ખુરી ખદી
દાદ દહીંઓને દીધી-દુઆ દુખ્યાંઓની લીધી
કોમી સેવા સાચી કીધી-જેને અરધી સદી
જીવદીન જીમ્મેશ—વેળા શું વેહેતી કીધી શખ્તોની નદી

(શેર)

જીવદીન નવજોતો અને—જીવદીન લગન અટકાવવા
શમશીર કલમની ફેરવી—મયદાને જંગ ધુળવવા
સુધરેલાઓ આતુર હતા—કિમેટોરીયમને લાવવા
તો રંજ ઉઠાવી જાન પર—કોઇને દીધા નહીં કાવવા

(છાટી)

નર ધન્ય એવો ધર્મનો ધુરનધર ધર્મો
સાચો સપુત માતાનો શુરો સકર્મો
ના હતી તું જેવી ભરી કોઇમાં નર્મો
જો હતી તો તુજમા કોમી દાઝની ગર્મો

ન્યારે કાંમનો સવાલ-ઊભો થતો કોઈ કાલ
ત્યારે ધર્મ કેરી ઢાલ-ધરી પડતો હતો બાહાર
પરદુઃખ ભનજન—ગયો દુઃખીઓની દાઝ હૃદયે ધરનાર

૨

નેકી નીતિનો ભંડાર-પુણ્યવંતો પરોપકાર
નેક નિયતથી કરનાર-હાથો હાથનો ધરમ
મનનો મયાળુ—દયાળુ દીલનો ગોચા ધર્મિ હાતમ
પિતા લેખકોનો કેવો-હતો જેને કહીએ તો
ન કોઈ થયો થાશે, એવો-ખીજે તેજ કલમ
નોવેલો જેની—આજ વંચાએ ઉમંગે ચારોગમ

(ચેર)

કદી બેસતો જો હાથમાં—લેખણુ ધરી પુર ધ્યાનમાં
તો વારતા સુંદર પુરી—કરી ઊડતો એક આનમાં
સિંગાર, કરુણા, દાપ્ય, ને—વિરસને ભરતો ખ્યાનમાં
લેખક ન કોઈ દમ મારતો—સાહિત્યના મયદાનમાં

(છોટી)

અનમુલ હતો તુજ કલમનો ટચકો ન્યારો
મેળવતાં જ્ઞાન સંગ ગમ્મત નર ને નારો
સાહિત્યના રણુમા એકજ હતો તું ખ્યારો
તું જગા છે ખાલી, હોય કોઈ ભલે હઝારો

સુની મચોતના પેગામ-ત્હારા સ્તાફના તમામ
અદના આલાઓ બેફામ-બની રડે ઝારોઝાર
પરદુઃખ ભનજન—ગયો દુઃખીઓની દાઝ હૃદયે ધરનાર

૩

કામી દુખ્યાં નર ને નારો-કંઈ લાચારો ને બેચારો
જેને હેતો તું પગારો-કરતો એવાં ધર્મિ કામ
મચોતથી ત્હારાં—રડે વિધવાઓ વિલાપો કરી તમામ
જામે પત્રને ચલાવી-કીર્તિ આલમમા ફેલાવી
પુલો નેકીના પંમરાવી-પીધું અમ્રગીનું જામ
પાક દયાળુ—દાદગર દીએ મિનોઈ બેહૈશત મુકામ

(શેર)

તુજ મઓત પર અય વિરનર—તુજ ખેસી ખ્યારાઓ રહે
નિમક હલાલો રતાફના—નોકર બિચારાઓ રહે
પુલો રહે ગુલશન રહે—વળી ગુલના ક્યારાઓ રહે
ફરતું ફલક માનમ કરે—તારા સિતારાઓ રહે

(છાંટી)

હવ સમજ લાઈ ખીજમ બોધ એક મહારો
તું વડો કુતુંખી. પિતાનો સઉથી ખ્યારો
હુનહારમાં હરગેજ નથી કોઈનો ચારો
જે થવા કાળ તે થયું, તું ધર સધ્યારો
શું વધુ આદીલ ગાય-આંખે આંસુ વેહેતાં થાય
જેતાં જોવાયો ન જાય-જેના મઓતનો ચિતાર
પરદુઃખ લનજન—ગયો દુઃખીઓની દાઝ હૃદયે ધરનાર

૪

મરહુમ જલ મરઝખાનનું દુઃખદાયક મરણ.

(ખ્યાલ ગુજરાતી—લંગડી ઝરફી)

શેહેર મુંબઈની મહાય-કેવો કેહેર થયો છે આય
જેતાં જોવાયો ન જાય-મુજે ધર્તિ આસ્માન
જમ રાજાએ—કોપ શું કીધો જુહુના દરિયા દરમ્યાન (ટેક)
ઓફીસેથી થઈ તૈયાર-થયો મોટરમાં સવાર
ચાલ્યો જાલ જવાને ખાહાર-હસ્તો રમતો કરતો ગેલ
કાળનો ઘેરેલ—આવ્યો જુહુ ગામ, વાત જ્યાં થઈ મુશકેલ
સમી સાંજનો અમલ-કાળ ચંદ્રની તે પલ
ખાડીમાં ઉછળતું જલ-ધાર્યું જેમા કરવા સેહેલ
ઘણીનો ધારેલ—થયો તે જગે હાય શું લયલિત ખેલ

(શેર)

આખ્યાં ઉમંગે સૌ મળી—ટોળી હતી ત્રણ ચારની
સામેલગીરી જેમા હતી—વળી એક અબળા નારની
તરવા ઊતર્યા ખાડીમાં—શું વાત કહું તે વારની
હતો સાત વાગ્યાનો અમલ—પડી રાત હતી અંધકારની
હાય હાયરે ! કિર્તાર-તરતાં લાગી ના કંઈ વાર
વિંટળાઈ વંમળે તે નાર-પાડે ખુમો જુઝી ભાન
જમ રાજાએ—કોપ શું કીધો જુહુના દરિયા દરમ્યાન

૧

નારી વંમળે વિંટળાઈ-જેત જેતાંમા ઘસડાઈ
ચાલી ખેંચાઈ તણાઈ-અબળા જતી નિરાધાર !
જે જોઈ આવે—ધિરજ ખોઈ, કીધી નહીં જીવની દરકાર
ઘસ્યો હાથો પગો મારી-ધાર્યું બંનચાવા તે નારી
ખબર શું કે કાળ સવારી-આરી ઉભી લેંકાર
એક પળકારે—લીધા જે ભોગ, કીધી ના વાર લગાર

(શેર)

નારી હતી રોહિરાં કરી—કરાકા તણાં ખાન્દાનની
હાંણી એકાએક થઈ ગઈ—પરથમ જેળીના જાનની
ડુખતી બચાવા દોડીઓ—સમજી ફરજ ઇન્સાનની
જમ જમના ડાચાંમાં પડ્યો—મરઝી જેવી યજ્ઞદાનની
હાય હાય ચંદ્રકાલ-માથે ચોઘડયું વિકાલ
જેમાં ફર્યો ખાહુદુર આલ-શુરો વિરો મરઝખાન
જમ રાજાએ—કોપ શું કીધો જુહુના દરિયા દરમ્યાન

૨

રે ! કોઈ દોડો દોડો ધાંવો-ધાંવો જલ્દી જલ્દી આવો
આવો ડુખતાંને બચાવો-મતાં મતાં મારી ખુમ
ભયલિત હાલત—એવી જોઈ થયા હોશ સૌના શુમસુમ
કોણ દોડે કોણ આવે—કોણ ડુખતાંને બચાવે
એટલી હિંમત ક્યાંથી લાવે-જોઈ જમરાજાની ધુમ
આંખોની સાંમે—ડુખી ખેડી જીવો થયા પળકારે શુમ

(શેર)

કોળીઓ માંછીઓ દોડતા—આવી ઉભા જુદું ગામથી
 આ નચોજવાને બે જીવો—મરતા બચાવા હામથી
 લલચાવ્યા તેઓને ઘણાં—મોંઘ માઝ્યાં દેવા દામથી
 પણ થઈ ઉભા લાચાર તે—કુદરતના લયલિત કામથી
 પાણી ખાવા લાગ્યાં ચક્કર-ઉછળે મોળ, મારે ટક્કર
 ભુલ્યા તરનારાઓ વક્કર-જે કોઈ હતા હિમ્મતવાન
 જમરાજીએ—કોપ શું કીધો જુદુંના દરિયા દરમ્યાન

૩

ઓગણીસસો છઞ્વીસનુ સાલ—ચોથી જુનનો હેવાલ
 કાળે નાખી કેવી જલ-ઝાલ ઉપર ખરી
 કમળ વમળમાં—વિંટાળી ફરી પોતાની રાહા ધરી
 ઘાવ ઘડપણમાં કારી-લાગ્યો પિતાજીને ભારી
 સુની પુત્ર જીવની જવારી-લયલિત ભરી
 હે! જમરાજી—દયા એક ઝંઘડ પિતાનીબી નહીં કરી

(શેર)

જોઈ હાલ શોકાતુરને—તારા સિતારાઓ ખરે
 ધ્રુવે સિનુ આકાશનુ—ધર્તિનુ હૃદયું થરથરે
 પંખીઓ, પશુઓ, પ્રાણીઓ—હયવાનોખી ઝારી કરે
 ફળ, ફુલો, ઝાહાડો,ને ડાળીઓ—પાનોખી દમગમનો ભરે
 રોક આદીલ તું કલમ-કરશે કયાં સુધી માનમ
 એ છે યજ્ઞદાનો હુકમ-જેને તાગે સારી જહાન
 જમરાજીએ—કોપ શું કીધો જુદુંના દરિયા દરમ્યાન

૪

મરહુમ બાઈજી જરબાઈ વાહાડયાનું દુઃખદાયક મરણ.

(ખ્યાલ ગુજરાતી—લંગડી ઝરફી.)

શું આ કોપ થયો છે ભારી-આવી જમરાજની સ્વારી
શોકાતુર થયાં નરનારી-સર્વે ઝંઘકે ને જવાન
એકા એકી—બાઈ જરબાઈ ગયાં જન્નત દરમ્યાન (ટેક)
સખી દાતા દાતારના-પિતા માતા લાચારના
વાલી દુઃખી નર નારના-હતાં સખી દાતાર
ધર્મી સકર્મી—એવાં ના થયાં ન થાશે કોઈ ઝીનહાર
બાઈ જરબાઈ વાહાડયા માતા-સદગુણ સૌ મોંઢે વખણાતા
ચાખુટ આલમમાં પંકાતા-નિરાધારના આધાર
પરઃદુખ લનજન—પરોપકારી પ્રેમી પુર પાલનહાર
(શેર)

ખુલ્લા ગરીબો કાજ હતા—દરવાજા તમ ઘરબારના
શું રાતના મધરાતના—સખી સાંજના કે સવારના
આધાર હતાં જરબાઈ તમ—કુલ પ્રાણી નિરાધારના
રંકોના, ગરીબોના, દર્દીના- દુખીઓના, ને લાચારના
જે કોઈ દર્વાજા પર આવે—હાજતમંદો અર્જી લાવે
તેને પાછા ના વળાવે—મોકલે આપી ધન ધાન
એકા એકી—બાઈ જરબાઈ ગયાં જન્નત દરમ્યાન

૧

હાય હાય રે! વિકાળ-બની આવી ઉભો કાળ
નાંખી કાઝ કેરી બાળ-લયબિત ભરી
કોંમને માથે—કયાંમત કરી ગોયા શું ખરેખરી
સમજી માતનો પેગામ-ઘેરો ઘેર ગામે ગામ
જાત પર જાતો તમામરૂ-એ રૂદન કરી
માતની ઘડીઓ—ગણાતાં વાગી કાળજે ગમની છરી

(શેર)

આબ્યા સરૂશ ઇઝદ અરે !—અમૃતનું હાથમાં જામ લઈ
 આદ્યા ઉઠાવી બેહશતમાં—શ્રી દાદગરનું નામ લઈ
 જઈ સુતાં જરબાઈ તમ—ત્યાં અઝગી આરામ લઈ
 જણુંજણું કરે માતમ અરે !—તુજ નામ થામે થામ લઈ
 માતમ પોશી આહોઝારી-ભારી કરતાં નરને નારી
 માથાં ફેાડે ત્રાપો મારી-ધુંજે ધર્તિ આસમાન
 એકા એકી—બાઈ જરબાઈ ગયાં જન્નત દરમ્યાન

૨

સેનેટોયર્મ ઇસ્પતાલો-બાંધી રંકો માટે ચાલો
 કરી પુન્યવંતા ખ્યાલો-કેવાં કીધાં ધર્મિ કામ
 શાહી સખાવત—કરી રાખ્યું દુનીઆમાં અમ્મર નામ
 ભાંગી ભુખ્યાંઓની ભુખ-ટાખ્યાં દુઃખ્યાંઓના દુઃખ
 દીધાં લાચારોને સુખ-ટાગી હાજતો તમામ
 ધનના ધનેતર—બાઈ જરબાઈ પામીઆં બેહશત મુકામ

(શેર)

સમજી બજાર તુજ મૌતની—અફલાકખી માતમ કરે
 આફતાબ અને માહતાબ સંગ—તારા સિતારા ગમ કરે
 ઝાહાટો રહે પાનો બરે—ધર્તિખી ગમ યોગમ કરે
 જળનું જીગર જવાળે જળે—ના શોક તહારો કમ કરે
 બની બુલબુલો બેતાબ-છોટું ખાવું, પીવું, આબ,
 ના રહી તુતીઓને તાબ—કરે ગમનું બયાન
 એકાએકી—બાઈ જરબાઈ ગયાં જન્નત દરમ્યાન

૩

યઝદેઝદીનું સાલ-ખારસો છનું સમજો હાલ
 ટુટી ધર્મની દિવાલ-ખ્યાલ કરો નરો
 માહા આદરનો—રોજ બહામનનો પવિત્તર બરો નરો
 ૧૬૨૬ નું સન-શનિવારનો તે દન
 છોડ્યું બાઈએ ખાકી તન-ચિત ધરો નરો
 મેહ મહિનો ને—આઠ તારીખ સમજો ચાતરો નરો

(શેર)

રંકોને સુખીઆં જોઈ જોઈ—રેહતાં સદા રાજી તમે
 જોઈ જોઈ દુઃખ દુખીઓ તણા—ખાતાં કદર આજી તમે
 દાઝો ગરીબોની રાખતાં—દીલમાં સદા તાજી તમે
 વરસાવો મેહેર આદીલ પર—સ્વર્ગેથી માતાજી તમે
 નવો ગમથી ભર્યો આય-ખ્યાલ લખી આદીલ ગાય
 આંખે આંસુ ના સુકાય-સુનો ખસ્તે કુશ્તીયાન
 એકા એકી—ખાઈ જરખાઈ ગયાં જન્નત દરમ્યાન

૪

ક્રિકેટના જંગમાં પારસી ચેપ્પનો.

(ખ્યાલ ગુજરાતી—લંગડી ઝરફી)

સુનો વૃધો ને જવાનો ખ્યારાં ખસ્તે કુશ્તીઆનો
 માનો પરવરના અહેસાનો-લાખો ઉમંગ ધરી
 ક્રિકેટના જંગથી—આવ્યા ક્યાંનીઓ ફતેહ મયદાન કરી (ટેક)
 તારીખ ૧ લી સનિ દન-માસ ડીઝેમ્બરનો ધન
 ૧૯ સો ૨૮ સન-સુનો શ્રોતા રાખી ધ્યાન
 જંગ શુરૂ થઈ—અવલમાં હિન્દુ અને ક્યાંની દરમ્યાન
 ધિરા વિરા અપરંખપાર-શુરા પારસીઓ અખ્યાર
 પડયા છાવણીમાંથી ખાહાર-સર્વે ખસ્તે કુશ્તીયાન
 જંગને મુખડે—દીલેરો આવી ઉભા ફૂલ ક્યાંનીઆન

(શેર)

મારી ગુર્જો ખાંધ ઉપર અને—આવ્યા હરીફ મયદાનમાં
 થઈ જંગ શુરૂ ખુખાર બહુ—ખેડ લશકરો દરમ્યાનમાં
 ભયભિત કતલ ચાલી રહી—ગોગમથી તે ચોગાનમાં
 છતાં ક્યાંનીઓને જીતશું—હતા હિન્દુ એ અરમાનમાં

(છાટી)

પહલવાંને પાલીઆ, પલસેટીઆ અનમોલા
સંગ વજ્રફદારે છોડ્યા એવા બંબગોલા
કીલ્લાઓ કીધા હરીફાના પોલમ પોલા
કીધો હીસાળ ચુકતે રતિ, વાલ, ને તોલા

(ઢાહરા)

ધન જમશેદજી, ધન તને—એલાવીઆ જેહાંગીર
ધન તુજ ગાંધી સોહરાબને—ફેરવી ખુબ શમશીર
એવી ક્યાંની જંગ જોઇ-શુધ હરીફાએ જોઈ
ફાવ્યા જંગમા ન કોઈ-આલ્યા પાછા વરી
કિકેટના જંગથી—આવ્યા ક્યાંની ઓ ફતેહ મયદાન કરી

૧

ફતેહ કીધું ભારે જંગ-રાખ્યો ક્યાંનીઓએ રંગ
હારી હિંદુ બન્યા હંગ-ત્યારે ઇંગ્રેજો તૈયાર
ઇસ્લામોથી—આવ્યા લડવાને કાજ લઈ જંગી હથિયાર
ગાલી ભારે કાપા કાપી-દેવા લાગા ફટકા ચાંપી
તડી એક બીજને આપી-જોયા જેવી બેશુમાર
અજીત કીલ્લા—કીધા ઇસ્લામના ઇંગ્રેજોએ ખ્વાર

(શૈર)

લાગા જો ખિટીશો તણાં—કાંઈ બંબગોલા છુટવા
તો પડ્યા ઇસ્લામના—કિલ્લા ધડાધડ પુટવા
બાહદુર ખિટીશો પડ્યા—ગુરૂજોથી હરીફાને કુટવા
લાગ્યા ત્યારે ઇસ્લામના—સર્વે ઇલાજો ખુટવા

(છાટી)

મયદાને જંગ જોઈ ખિટીશોનું પાણી
એક મોઢે જેઓની સૈાએ જંગ વખાણી
ખિટીશ લડીએ એવી તો કીધી હાણી
બુજ્યા હરીફાને જાણે ભાતની ધાણી

(દોહરા)

ધન ઇંગ્લેન્ડે ધન સદા--ધન્ય તમારી જંગ
જંગ જીતી સેજે ગયા--ઇસ્લામોની સંગ
નેજે જીતી ના પુલાતા-ભુલ્લી ઠોકરો ના ખાતા
આ ગમ ક્યાંનીઓ છે બ્રાતા-દેશે પેટ ભરી
ક્રિકેટના જંગથી--આવ્યા ક્યાંનીઓ ફતેહ મયદાન કરી

૨

લડી જીતેલી જે કોમ-સનિ, રવિ, સોમ, ભોમ,
અંતે ક્યાંનીઓનું નેમ-ફાવ્યું ખિટીશો ઉપર
આમન સામન-શુરાતન ભરી જંગ ચાલી ભયંકર
મારો ગુરૂઓનો ચાલે-ખંખ ગોલા વેર વાલે
ચારો ગમથી ઘેરો ઘાલે-ઉડે દાંડીઆ અધર
ખિટીશ કીલ્લો-લચકવા લાગો ક્યાંનો મારાળી ઝળર

(શેર)

દીપ્તો વિકેટ પર ધન્ય છે--બાહદુર કાપડયા તને
તું સમ વિકેટકીપર બીજે--કોઈનહીં બને તે નહીં બને
ધનધન કોલાહલ તારી સદી--રહી ગઈ અધુરી જે રને
કરવા ન પાર્યો સેનચરી--જેનો રંજ થાય છે મને

(છાંટી)

ધનધન કાપડયા ફલી તારા ફટકાઓ
ધન તારી દોડ ને ઝડપ તણા ઝટકાઓ
હતો માર્શલ લૉ માર્શલનો કે બસ લટકાઓ
નેઈ નેઈ અંખવાતા હેત તણા કટકાઓ

(દોહરા)

કાપડયા દોલી તને--ઘટે કોમી સરપાવ
લાવ્યો વમળ દર્યાવથી--પાર બચાવી નાવ
ધન્ય તું સીપેહ સાહાર-કોમી ફાજના સરદાર
કીધું નામ આશકાર-જેમાં ફેર ના જરી
ક્રિકેટના જંગથી--આવ્યા ક્યાંનીઓ ફતેહ મયદાન કરી

ખળે લશ્કર કીધાં ઝેર-ચકડી ખવડાવી ચોમેર
 ધન્ય ક્યાનીઓ દીલેર-કીધો શેરોનો શિકાર
 જે જોઈ જોઈ—ઝમીન આસમાન ફતેહનો કરે પુકાર
 જીવો બહાદુર શુરા વિરા વિરાઓને ગોરા ધિરા
 વાહલી કોમ તણા હીરા-તુખમે સામે સવાર
 પારસી ઝેમખ્યન—રાખે એ માન સદા પરવરદેગાર

(શેર)

ડંકો વગાડ્યો જંગમાં—શું ક્યાનીઓના નામનો
 હીકમતનો હિમ્મતનો વળી—હુન્નરનો હૈયાની હામનો
 સુંદર બેસાડ્યો છાપ આ—ધિરજ તણા ધન ધામનો
 કલનો, કલાનો, કોમનો,—કિકેટની કિર્તિના કામનો

(છોટી)

હવે કીકેટરો તમ સુબોધ સમજ લેજો
 હર હાલ કીકેટ પ્રેકટીસ પર મડ્યા રહેજો
 બીલીયર્ડ પ્રેક્ટો મહિ રમવું છોડી દેજો
 કારણ કે ખુરામાં ખુરા છે એના ફેજો

(દોહરો)

જો નસીહત નહીં તોડશો—આ મારી હરગીઝ
 તો મયદાને જંગમાં—જીતવું છે શું ચીજ
 આટલું આપી તમને જ્ઞાન-મહારી તેગ કડું છું મ્યાન
 કહે છે “આદીલ” નવોશેરવાન-ખ્યાલ સર્વો પરી
 કિકેટના જંગથી—આબ્યા ક્યાનીઓ ફતેહ મયદાન કરી

૪

સુધારાની બદી.

(ખ્યાલ યુજરાતી—લગડી ઝરફી.)

સુનો સુધારાનો હાલ-પારસી યુરોપ્યનની ચાલ
 ચાલવા લાગ્યા આજ કાલ ઇંગ્રેઝી ભણેલ
 ભારતવાસી—કેહવાણું ખેંટીમણી સૌકોઈ સુધરેલ (ટેક)

ઇંગલીશ થોડું ઘણુ ભણ્યા-કોઇને ખાતરમાં ન ગણ્યા
વાંણા તાંણાઓમા વણ્યા-બની બેઠા ઇતડેલ
ખાહારનો ભપકો—ન ઘરમાં મળે બાળવા દીવે દીવેલ
પેહેડી પાટકુનો ને બુટો-ઘાલે કેશમીરના સુટો
લીએ સુધારાની છુટો-એવા છટ્ટીના છગેલ
માંથે ટોપાં—ઘાલે વળી મુખમાં ચીરુંટો લીએ છકેલ
(શેર)

ખાહાર ભપકો શેઠનો—વળી રોળ ઝાળે પત ઘણી
ઢાંકવા ઘરમાં ન હોય—પાટેલી ઊપર ઢાંકણી
મારે બડાઇ લોકમાં—આ દીકરા સાહુકારના
પણુ કરે ઘરમા બુઓ—તણુ તણુ દીવસની લાંઘણી
નાખે ખીસાં અંદર હાતો-ડાઘ્યા દીકરા આં સળતો
ઝાડે ઇંગલીશમાં જે વાતો જેવા પાદરી પહુડેલ
ભારતવાસી—કેહવાણાં પ્લેંટીમણી સૌકોઇ સુધરેલ

૧

ઇંગલીશ હોટલમાં જાય-જાણે જાંગલા કેહવાય
ભેગી જાંગલીઓ ધાય-દીસે બુતડી ભમેલ
લોક લાજથી—ડરે નહીં જરી દીલે કોઇ દી કુધરેલ
ઘરમાં બેસી ડોશો ડોશી—ગાળો ભાંડે કોશી કોશી
જોઇ તેમણી આ નામોશી-બને મનથી મુજેલ
મીચીસ અને સીસ્ટર—રાખીદમપર શુમાર કરે તેને ગોટુહલ
(શેર)

કડકા કદી તેઓ બને—તો જાય ચોર બજારમાં
લાવે પુરાણા બુટ જઈ—આખીને આણાં ચારમાં
ચરચર અવાજે બહુ કરે—વાગે ચણો ખાલી ઘણો
ભર રસ્તે સાહુકારો ધરે—જાય લાજ નરોમાં નારમાં
જેનું લીએ તેનું ઘાલે-કોઇને દોકડોખી ન આલે
અંતે પડે કોઇ કાલે-જઈને સાહુકારી જેલ
ભારતવાસી—કેહવાણાં પ્લેંટીમણી સૌકોઇ સુધરેલ

૨

મીસીસ બાલોના શું પફે-પાડે, લાગે જેવી ડફે
ખંદીઓમાં કાલર કફે-પેહેડી કરે ચેહેલ મેહેલ
ગોરી મઠમરી—ફાંકડી બની ને અકડી ફરે ફરેલ
ઉડે મોંઢા ઉપર કેશો-રાખે સુધારાના ટેશો
જોઈ લીધો તેમણા ફેશો-દીશે ભંમતી ચુડેલ
કોઈ ચોપાટી—વળી કોઈ કરે એપોલોપર જઈ સેહેલ

(શેર)

રોખ જોઈ જોઈ જાંગલીનો—જાંગલો હરખે ભરે
કુરખાન લેંડીઓ ઉપર—લેંડાઓ થઈ ફરતા ફરે
છોડી વડીલોનું ચલન—મરે મોંતે ઈંગ્રેજો તણાં
એવી નકલ કરતા ફરે—જેવી નકલ વાંદર કરે
છોડ્યા દેશ તણાં વેશો-લીધા પરદેશી વિવેશો
કરવા લાગ્યા ઉપદેશો—જેવા ઘાંચીઓના બચેલ
ભારતવાસી--કેહવાણાં પ્લેંટીમણી સૌ કોઈ સુધરેલ

૩

મઠમ પેનો લઈ વગાડે-જાંગલો હાર્મોન્યમ ઉઘાટે
સામસાંમા ગાવા માંડે-વાવરીના ચસેલ
રાગ રાગણી—મીસીસની સમજી કહે મીસ્ટર વેરીવેલ
બુઢી વડવાઓની રીતો-અસ્લી રીતો કેરી છીતો
છોડી, સુધારાના ગીતો-ગાય તાનથી સુરેલ
નઓશેરવાંન કહે—બુસાંના ગયેલા એવા ચરકેલ ચડેલ

(શેર)

જરી માર્ગ સમજે ના કહી—તેઓ પુણ્યનો કે પાપનો
નિતનિત અનાહર બહુ કરે—સુધરેલ પુત મા બાપનો
હવે રોક આઢીલ તું કલમ—દેશે કહાંતક શિખ તું
કાયમ સદા છે જગજગે—સીકકો આ તહારી છાપનો
કહે છે આઢીલ રેહેશો અમ્મર-દેશ કાજે કશો કમ્મર
જોતાં આવે આંખે તમ્મર-તજો સુધારાના ફેલ
ભારતવાસી—કેહવાણાં પ્લેંટીમણી સૌ કોઈ સુધરેલ

બાર્દન કેસ.

(ખ્યાલ ગુજરાતી—લગડી ઝરફી)

શું કરવાનો બંદો એમાં—હાથ માલેકનો હોય જેમાં
કોઈથી વળવાનું ન તેમાં—સુનો સ્વાતા રાખી ધ્યાન
ધણીનું ધારેલ—થયું ને થાયે, થશે, નર સત કરી માન (ટેક)
બારટન જેવો નામી ડોકટર બન્યો કોપી કામી
હાથ અબળાપર ઉગામી—કીધી કીર્તિ પારાવાર
પ્રેમને વશ થઈ—પ્રેમ લેલાએ કીધો નહીં કશો વિચાર
ખુણાં ખોચરાં શોધતો ક્યો—ગુનાહ મરગરજાની ક્યો
જેલ જાત્રાથી નહીં ડર્યો—ઠર્યો પુરો ગુનેગાર
એક અબળાની—લાજ છુટવાને ખીધો ના જરા લગાર

(શેર)

પતિવતાં એક અબળા હતી—કરકરીઆ મીસ એંમી કરી
આવી દુકાને માંગણી—જેન કીધી ચરમાની ખરી
નોકર હતો કમપાંઉનડર—જે પર નજર તેની ઠરી
ચરમો લેવા બાહાને તેને—ખરતો કીધો ત્યાંથી ફરી
દીધો નોકરને વટાવી—પછી મોંઢાંને મટકાવી
ખોલ્યો ખેસો અંદર આવી પ્રાઈવેટ રૂમ દરમ્યાન
ધણીનું ધારેલ—થયું ને થાયે, થશે, નર સત કરી માન

૧

ઉઠી અબળા લોલીલાલી—ત્યાંથી પ્રાઈવેટ રૂમમાં ચાલી
પણ હોય માલેક જેનો વાલી—તેના વેરીથી શું થાય
લાખ કરે કોઈ—દગો, પણ દગો ન કોઈનો સગો ગણાય
પડ્યો આંખોને જોવાને—લાગ્યો હોશને ખોવાને
હાથો ઇજાતથી ધોવાને—નહીં ડર્યો દીલની મ્હાય
ખેશરમીનો—ઊઠાવ્યો પરદો કેવો મુખ પરથી હાય !

(શેર)

આંખો ઉપરથી લઇ ગયો—હાથો મોંઢાંપર ગાલપર
મુશતાક મનમાં બહુ રહ્યો—પાપી પોતાની બલપર
લલચાવા લાગ્યો દાગીના—દેખડાવીને ધન માલપર
ધિક્કાર એવા પાપીઓ—પાપી તમારી ચાલપર
ખુબ સતાવી પબ્બવી—ખેટી લાલચો બતાવી
પણ તે ઠોકરે ઉડાવી—ચાલી નારી નિતીવાન
ધણીનું ધારેલ—થયું ને થાયે, થશે નર સત કરી માન

૨

ધન્ય ધન્ય એવી નારી—ધન્ય જણેતાને ત્હારી
લાલચ ઠોકરેથી મારી—કીધું વડીલોનું નામ
ધન્ય ત્હને છે—ધન્ય છે ત્હારાં નામ ને ત્હારી હામ
પતિવર્તા પણું રાખ્યું—જેમાં દુઃખ ઘણું તેં સાંખ્યું
જેનું સુકળ કેવું ચાખ્યું—થયું નામ ગામેગામ
કુલ માતાઓ—ખેટીઓ જણો, તો જણુજે એવી તમામ

(શેર)

જે જે સતી નારી સદા—પતિવૃત્ત પણાં પર મ્હોય છે
તે નારી લાજની ડોરીઓ—મન મોતીઓમાં પોય છે
જે જે સતીની રગરગે—જે લોહી કયાંની હોય છે
તે એવા હિચ્કારાઓને—એક તુરછ નઝરથી જોય છે
ધન્ય સતી નારી એવી—ધન્ય સત્યતાની દેવી
રાખી હિંમત હુંયે કેવી—ધન્ય ધન્ય હિંમતવાન
ધણીનું ધારેલ—થયું ને થાયે થશે નર સત કરી માન

૩

ઝગડો ન્યાય દેવિએ ચહડ્યો—ઊંચે જોતાં નિચે પડ્યો
રાહુ સાંમે આવી નડ્યો—કીધી હાંણી ઘણી
એક હુઝારનો—થયો દંડ વળી સજ એક માસ તણી
સરવે નર નારો હુમજતો—લેગી જતો ને પર જતો
સૌના મુખમાં એજ વાતો—કે એ સાહેબ ધણી
લાજ અને પતનો—તુંજ છે રાખનારો એક મુકટ મણી

(શેર)

નાદાનો જવાનો બેટીઓ-ધરમાંથી એખલી જાય છે
 પશુ કદી કોઈવાર તે—જીન્દગીમાં ઠોકર ખાય છે
 છુટાપણાની ધુંધને—જે જીવથી જ્યાંદા રહાય છે
 આદીલ કંઈ સત જાણજો—તેના હાલ એવા થાય છે
 માતા પિતા સમજી જવો-આગળ બેટીને ચલાવો
 તમે પાછળ સાથે આવો-જેશો કદીના તુફાન
 ધણીનું ધારેલ—થયું ને થાયે થશે નર સત કરી માન

૪

હારવે નરીમાન લાયખલ કેસ.

(ખ્યાલ ગુજરાતી—લગડી ઝરફી)

શુક દાવરો દાદાર-રહાય સાચાંને કરનાર
 હાર જુઠાંને દેનાર-તું છે સર્વ શક્તિવાન
 હિન્દનો હીરો—ધીરો શૂરવિરો ખરો ખુરશીદ નરીમાન (ટેક)
 જન્મી માત પિતાને ઘેરે-નામ કીધું શેહેરો શેહેરો
 ચારોમેરે લીલાં લેહેરો તારાં નામની છે ધુંમ
 ધન્ય જણતા—પ્રકાશિત કીધું ગોહર એવું બેમાસુમ
 ઉંચી કેળવણીનં પામી-કીર્તિની શમ્શીર ઉગામી
 નામ કીધું જગમાં નામી-રાખી સત્યતાની હુંમ
 પર સ્વાસ્થમાં—લડી કંઈ કીધા હરીફાને ગુમસુમ

(શેર)

ધનધન છે તહારી વિરતા—ધનધન ઓ વિરા હિન્દના
 ધનધન છે તહારી ધિરતા—ધનધન ઓ ધિરા હિન્દના
 ધનધન છે તુજ શૂરવિરતા—ધનધન નખિરા હિન્દના
 ધનધન છે તહારી હિરતા—ધનધન ઓ હિરા હિન્દના
 હામી હિંમતનો પુરો-નામી નામે ના અધુરો
 ગોરો ધિરો વિરો શુરો-પુરો પુરો હિંમતવાન
 હિન્દનો હીરો—ધીરો શૂરવિરો ખરો ખુરશીદ નરીમાન

સ્કીમ ઉભી થઇ ગઇ ન્યારી-રેકલેમેશનની સરકારી
ચાલી ધંમચક્રીઓ ભારી-ચિત ધરે નરે
કોટોની દઓલત-ધુસી ખાડામાં ખ્યાલ કંઈ કરે નરે
જોઈ લક્ષ્મણની સુરત-મનમોહક મોહની મુરત
દોડયા લોભીદાસે તુરત-ઓધેવરે નરે
શ્રી લક્ષ્મણે—પ્રસન્ન થઈ ભયાં જેઓના ધરે નરે
(શેર)

લોન ઉભી કરવા જુઓ—સરકાર પડી ગઈ હામથી
કોટોની દઓલત થઈ જમા—હર શહેરે ગામેગામથી
શુરઆત ચાલી કામની—અતિ ભારે દઓડ દમામથી
મંડાણ ખાડાનું થયું—શ્રી લક્ષ્મણના નામથી
જે કંઈ પડયું જેને હાથ-તેણે કીધું પોતા સાથ
હાથ, હાથ, જગના નાથ-ભુલ્યા શ્રીમંતાબી ભાન
હિન્દને હીરો—ધીરો શૂરવિરો ખરો ખુરશીદ નરીમાન

૨

સ્પેસ્યલ ડેવલોપમેન્ટ ખાતું—જેનું લક્ષ્મ સાથે નાતું
ચાલ્યું વેપારીથી સાતું ખુલ્યું લાંચોનું બજાર
રાત અને દહાડો—ચાલ્યો વેપાર છાંનો ધિકતો ધંમધોકાર
ત્યારે લોક ચર્ચા જાગી-ઉંઘ ભુબ સૌએ ત્યાગી
આંખો સૌની ખુલવા લાગી—મચી રહ્યો હોહોકાર
જે જોઈ જોઈ—પડ્યો નરીમાન શૂરો હિંમતથી ખાહાર
(શેર)

ધારા સલામાં જઈ કીધા—ગ્રીધા સવાલો દઈ દલીલ
જેના જવાબો પુરતા—મળ્યા નહીં તુલો તવીલ
જે ઉપર જેહું પછી—મેયસ કમીશનથી વડીલ
પડ્યાં ભોપાળાં ખાહાર જ્યાં-થયા લાંચીઆઓ બહુ ઝડીલ
લાગી નામને નામોશી-તોપણ કરવીતી ખામોશી
ઉલટી બતલાવા ખાહોશી—ચાલ્યા કોર્ટને દરગ્યાન
હિન્દને હીરો—ધીરો શૂરવિરો ખરો ખુરશીદ નરીમાન

હારવે નરીમાન કેશ-ચઢ્યો ચકડોળે વિવેશ
 ચાલી ચર્ચા દેશોદેશ-ગામેગામ ઠામેઠામ
 હિન્દ માતાની—દોઆઓ નેંકથી આવ્યો નેંક અંજમ
 બાથોબાથ લડ્યો છેક-વાંકો બાલ થયો ના એક
 રાખી સાહેબે શું ટેક-સાચી સાચાની તમામ
 ધણીનું ધારેલ—થયું, ને થાય, થશે સમજે સરિયામ
 (શેર)

આગમાં પણ ના જળે—જેને ખુદા આહનાર તું
 ખંજરથી માર્યો ના મરે—જેલી જેનો દાદાર તું
 વાઘોથી બકરી જઈ લડે—જે છે મદદ કરનાર તું
 ખુરશીદ અહણથી શું ડરે—જેનો વાત્રી સરજણહાર તું
 આહે લાખો આફત આવે—દુઃખના ડુંગરો ડરાવે
 બંદો ખાતરમાં ન લાવે—માલેક ઉપર જેનું ધ્યાન
 હિન્દનો હીરો—ધીરો શૂરવિરો ખરો ખુરશીદ નરીમાન

૪

કેસ ચાઢ્યો કંઈ એક મહીના-ફણગા પુટયા અહીના તહીના
 ખાંસી, દમ હાંફણના ખહીના,—કીધા સર્વેના ઇલાજ
 કોઇને ન છોડયા—ઉઠાની રંજ તુંએ પર સ્વાસ્થ કાજ
 ધન્ય દસ્તુર હોમઝદ્યાર-મેજસ્ટ્રેટ શૂરો સરદાર
 સાચા ન્યાયનો આહનાર-થઈ ન્યાયાસન ખીરાજ
 ધન્ય તને છે—ન્યાય તાહારો વખણુંએ ઘરો ઘરમાં આજ
 (શેર)

છે શુક સદ લાખો અરે—થઈ મેહર તુજ દાદારની
 સાચાની બાજી જીહીતમાં—જીઠાની બાજી હારની
 ખમ્બું ઘણું પરસ્વાર્થમાં—રહી ધાર પર તલવારની
 અહેસાંન જેનું જાણવું—એ ફર્જ છે નર નારની
 સર્વે બસ્તે કુશ્તીઆંનો—સમજે હિન્દ મુસલમાનો
 માનો જેના કુલ અહેસાંનો—કહે છે આદીલ નઓશેરવાન
 હિન્દનો હીરો—ધીરો શૂરવિરો ખરો ખુરશીદ નરીમાન

૫

સ્ટીમર ટીટેનીકની હોનારત.

(ખ્યાલ ગુજરાતી—લંગડી ઝરફી.)

સમજો નર નારો દીલદારો-હાલ ગમથી ભર્યો સારો.
કેહેતાં આવે ના કંઈ આરે-વાગે ગમની છરી
ભર દરીયામાં—હોનારત બની કેવી ભયભીત ભરી (ટેક)
સ્ટીમર ટીટેનીકનો હાલ-તમને સંભળાવું અહેવાલ
કેવો બેઠો ચંદ્ર કાલ-વિકાળ અપાર
સન યોગણીસસો—ખાર, તારીખ સોલમી એપ્રિલ શનિવાર
સામે ખરફેના ડુંગર-તરતા હતા પાણી ઉપર
કોપ થયો તે જગા પર-તહારો કેવો કીરદેગાર
મધરાતે જઈ—ટીટેનીક અઠડી પડી તેને નિરધાર

(શેર)

રે! આલ ઉપર અને જળ નિચે—શું હાલ કહું તે વારનો
અવસર અંધારી રાતનો—મધ્યાન સાડા ખારનો
જઈને અઠડતાં વાર ત્યાં—થયો કોપ તે કીરતારનો
જમ રાજ ભુખ્યો થઈ થઈ—ભમ્યો જુવો નર નારનો
કીલ, કીલ, કરતી રાત-અઠડી સ્ટીમર ડુંગર સાથ
સુનો માતમ કેરી વાત મન ઉમંગ ધરી
ભર દરીયામાં—હોનારત બની કેવી ભયભીત ભરી

૧

એકવીસસો ત્રાણ પેસે-જર-સાઉથેમ્પટનથી લઈને સ્ટીમર
ઉપડી ટીટેનીક ખરેખર - જુવો પલ ભરમાં
સાતમે હહાડે—જે આવી આટલાનટીક મહાસાગરમાં
અઠડી પડતાં ને વાર-સ્ટીમર ડુબવા લાગી જ્યાર
મચી રહ્યો શેર શાર નારીઓ ને નરમાં
છુટા સંદેહશા—અંસ ઓ અંસ વાયરલેસ પલ માતરમાં

(શેર)

તુરતા તુરત આપો મદદ—એવા અંસઓ અંસના તારજી
 સ્ટીમર પચાસેક પર પુગા—લાગી ન જેહને વારજી
 આત્મીમીક, વરજીનીયન—કારપેથ્યા, પેરીશન, ચારજી
 નઝદીક સ્ટીમરો એ હતી—ચારો સુનો દીલદારજી
 દોડી કારપેથ્યા આવી—લાઈફ બોટોને ઉતરાવી
 આંઠસો અડસઠને બચાવી-બહાદુરી કરી
 ભર દરીયામાં—હાનારત બની કેવી ભયભીત ભરી

૨

કેપટન સમીથની અરદારી—નીચે ટીટેનીક ભારી
 હતી, સમજો નરને નારી જેહનું કહું છું વઝન
 પાદાડ પોલાદી—છેતાળીશ હજાર ત્રણસો અડાવીસ ટન
 જે પર નવસો બલાગ્રી-હતા, જેને છે શાબાગ્રી
 જીવ સંતાસનની ફાંસી-વેળા ખુબ રગડયું તન
 સ્ત્રીઓ ને બાળક—બચાવવા અંતની ઘડી વેર ઉભા સજન

(શેર)

બેહાશ બાળકો સ્ત્રીઓના—મજબુત ધરી લઈ હાતને
 લઈ જઈ બેસાડતા બોટમાં—દઈ શ્રાપ કાળી રાતને
 પતિથી, પિતાથી, ભાઈથી—કરી દુર ઇસ્ત્રી જાતને
 તેમને બચાવતા હર પલે—ધનધન પિતા ને માતાને
 હાય હાય રે ! જમગજ કીધા સંકડો તારાજ
 નહીં લાવ્યો તેઓ કાજ-દયા હૈયે જરી
 ભર દરયામાં—હાનારત બની કેવી ભયભીત ભરી

૩

કોઈના પુત્રો નિરાધારો—કોઈના ભાઈઓ ને ભરથારો
 રડતી પ્યારી કોઈની નારો—કરતી રૂદન અતી
 કેશોને પિખતી—ટવળતી જરી કલાપીટ કરતી હતી
 તેરસો પચ્ચીસની ધઈ હાણી-ચોગમ ફરી વળ્યાં પાણી
 માર્યાં વવાણી વવાણી-હાય રે ! જગપતી
 આ નિર્દોષો—નિરાધારોની કીધી કાં ખુરી ગતી

(શેર)

હુનીમુન કાઝે સ્ત્રીઓ કંઈ—નીકળી હુતી ખુશ થઈ થઈ
હરખે હૈયાના હારોને—સાથે પાતાની લઈ લઈ
કંઈએક સ્ત્રી વીધવા થઈ—અતી દોષ કર્મને દઈ દઈ
આરામ કંઈકોએ કીધો—પેટાંમાં જળના જઈ જઈ
લખતાં લખ્યો ન જાય-ગમથી ભર્યો હાલ આય
નિકળે દીલ જીગરથી હાય-જાય ચિત્ત ખી ફરી
ભર દરીયામાં—હોનારત ખની કેવી ભયભીત ભરી

૪

કોઈ તફડી તફડી મરતાં—કોઈ ડુબતાં કોઈ તરતાં
કોઈ જળમાં વાસો કરતાં-ધરતાં કોઈ ધણીનું ધ્યાન
હે ! જમ રાજા—ભોગ કાં લીધા સેંકડો જવાન જમાન
સ્ત્રીઓ વળગી રહી પતિને—ધાંમે પતિઓ સતીને
જાળક ખાજે મા થતીને—સુનો ગમનું બયાન
કાપ લયાનક—જોઈ થરથર કર્યો ધર્તિ અસમાન

(શેર)

જળચર ઊભાયે જળ ઉપર—તેમ લાશો માણવીની તરે
જોઈ હાલ કરૂણારસ અતી—તન મન, જીગર, દીલ થરથરે
લખી કર્મની હુતી જે ગતી—તેને ખીજો કોઈ શું કરે
આધીન વિધાતાને રહી—આદીલ દમ ગમનો ભરે
લખ્યો ખ્યાલ સૌથી પેહલો—આદીલે આ ગમ ભરેલો
હીરા મોતીમાં મઢેલો - જુઓ સર્વોપરી
ભર દરીયામાં—હોનારત ખની કેવી ભયભીત ભરી

૫

ટારપીડો થયેલો અરેખ્યા મેલ.

(ખ્યાલ ગુજરાતી—લગડી ઝરફી)

શુક લાખો લાખ હઝાર-તહારાં કર્યે કીરદેગાર
સર નમાવી સો સો વાર-હુધે ઉમંગ ધરી
માહા સાગરમાં—કીધી છે મેહેર તેં માલેક ખરેખરી (ટેક)
મેલ અરેખ્યા કેહેવાય-જેનો હાલ કહું છું આય
લખતાં હાથો ધુન્ન જાય-સુનાં સ્નાતા રાખી ધ્યાન
ટારપીડો થઈ-કુખી ગઈ આટલાંનટીક સાગર દરમ્યાન
ટારપીડો થતાંને વાર-ધડાંકો એક થયો ભેંકાર
શુધ ખુધ ભુટ્યાં નર ને નાર-થઈ રહ્યું તુફાન
તુરત બિતાર્યાં—લાઈફ બોટોમા ફરેક જણને આસાન
(શેર)

ભયભીત અચાનક કોપ આં—જાઈ સર્વે થરથર કાંપતાં
લઈલઈ પોતાના વાહાણાંઓ—હંભતથી હુંચે આંપતાં
કોઈ છાતીએ વળગાવતાં—રડતાં ટવળતાં હાંફતાં
કરી થાદ કીરદેગારની—એકકને ધિરજ આંપતાં
રે! એ દાવરો દાદર-તહારી ખુખી છે અપાર
તું ના હોતે મદદગાર-જતે સર્વે મરી
માહા સાગરમાં—કીધી છે મેહેર તેં માલેક ખરેખરી

૧

પેસેજરો ત્રણસો એંશી-કોઈ દેશી કોઈ પરદેશી
સાથે લઈ પોતાના ખેશી—ગયાં બચી તમામ
બોટોમાં બેસી-સલાંમત ઉતરી ગયાં ધરી હૈયે હામ
કુદરત ન્યારી છે યજ્ઞાંની-દર્યો હતો ના તોફાંની
સૌની બચી ઝીન્દેગાંની—તારો છુટા ગામેગામ
સમજી ખબર આ—ખેશીઓ કરે કલાપીટ થામેથામ

(શેર)

જગેજગ ખબર સર્વે જણાં—લાગ્યાં પુછાવા તારથી
પી.ઓની ઓફીશમાં ગયાં—કોઈ દોડી બાહારે બાહારથી
વળી કોઈ વાહાણાંઓ તણી—પૂછે ખબર સરકારથી
કોઈ લીન ભકિતમા બની—માગે દુઆ દાદારથી
કોઈએ માનતો લેવડાવી—કોઈએ માચીઓ ચઢાવી
કોઈએ બંદગીઓ કરાવી—કરી ઢીલ ના જરી
માહા સાગરમાં—કીધી છે મેહેર તેં માલેક ખરેખરી

૨

વાડીઆ નઓશેરવાન કેહેવાતા—સખી દાતાઓમાં દાતા
દુઃખીઓની દાઝે ખાતા—ધર્મિ ધનવાન
પરદુઃખલજન—કાંમનો ખરેખરો વિરળો વિદ્વાન
મીઝીસ વાડીયા, બાળક ત્રણો—લેગાં હતાં પાચો જણો
એ ઉપકાર માલેક તણો—બચ્યાં પાચો લાગ્યવાન
માતા જરબધ—તણું મુખ હસ્તું રહયું સમજે ગુણવાન

(શેર)

આફતમાં કામ આવી જુઓ—સખીની સખાવત આં ઘણી
આસાંન મુશકીલ થઈ ગઈ—વિપ્રાઈ વાદળી જંમતણી
ધરી ઢાલધર્મની હાથમાં—તોડી કાળની નિક્ષણ અણી
જુગજુગ જીવો એવા નરો—ધર્તિ ઉપર ધનના ઘણી
વાડીઆજી ખાનદાન—અંમર રેહેજો જાવેદાન
જેનો ચઝદાં નિગેહવાન—રહો સર્વોપરી
માહા સાગરમાં—કીધી છે મેહેર તેં માલેક ખરેખરી

૩

જેની ખુશાળીને કાજે—આખખા સ્ટાફે મળી આજે
કીધું જશન વાજે ગાજે—કરી રબના શુકર
ધન્ય તમુને—વફાદારીની કસોટી છે એ અખર
પારસી ટોળો વફાદાર-વફાદારીનો ભંડાર
કયાંનીઓથી છે અપાર-સુનો સ્નાતાઓ ચતર
રોઝે કયાંમત—તલક ઝરથુસ્તી ડકે રહો અમર

(શેર)

ઝુંડો ફડકતો છે મદા—ઝરથુશ્ટીઓની હામનો
 સખીનો, સખાવતનો, વળી—ઉંચ કુળનો, કીર્તનો, કામનો
 સાંચો છે દીનદારો ઉપર—યજ્ઞદાન તહારાં નામનો
 આદરનો, અરહીખેડેશ્તનો—ને સરૂશનો, ખેડેરામનો
 લખ્યો આદીલે આં ખ્યાલ-જેમાં મઢયાં મોતી લાલ
 સુની સ્નાતાઓ ખુશાલ-થાય ફરી ફરી
 માહા સાગરમાં—કીધી છે મેહર તં માલેક ખરેખરી

૪

મઉ રક્ષા.

(ખ્યાલ ગુજરાતી—રંગત લંગડી)

મુષ્ટિની મઉમાત જનુની જેના ખનો દાગ્રી દારો
 દીનખંધુઓ—ગણાશો, મળશે અંત વૈકુંઠ વાસો (ટંક)
 ગુણુગારી ગઉમાત છે ખ્યારી રંગેરગનું દુધ પાયે છે
 પાલણુ પોષણુ—જેનાથી માણવી કેડુ થાયે છે
 દહી, દુધ, માખણુ, ઘી, એ પદાર્થો ચારો સાંજણુ ખાયે છે
 વેદ પુરાણુ—છએ શાસ્ત્રો જેના ગુણુ ગાયે છે

(શેર)

જુઓ જન્મ દઈ દઈ બાળને—માતાઓ જે બચે મરી
 તેને પાઈ દુધ ગઉમાતનું—સ્નેહીઓ પાળે છે ફરી
 કેવી બાળઉધારણુ આં જુઓ—ગઉમાત છે ખ્યારીખરી
 રક્ષા કરો જેની ખંધુઓ—જશે પાર લવસિન્ધુ તરી
 ગઉ રક્ષણુ ગઉઓનુ કરો લઈ લઈ ગઉઓની ખરનાસો
 દીનખંધુઓ—ગણાશો, મળશે અંત વૈકુંઠ વાસો

૧

ગુણુવાળી, પ્રેમાળી, દયાળી, વાહુળી માત ગુણુગારી છે
વિન વાચાઈ—જુઓ ગઉ કેવી પર ઉપકારી છે
અંમૃતરસ દઈ દઈ તમને જે સુકુ ખડ ખાનારી છે
રક્ષણ જેનું—સદા કરવું એ ફરજ તમારી છે

(શેર)

જુઓ બચેલ પુત્ર છે ગઉતણા—ધનધન છે જેની હામજી
રથોમા ને ગાડીઓમા જોડઈ—ફેરવે છે ગામે ગામજી
વળી ખેતી ખેડુતો કરે—જોડે છે હળમા તમામજી
ખેંચે છે કેશો રેંહિંટના—કરે લાખો એવાં કામજી
જેનાથી આબાદ સદા છે કુલ શેહિરો, ગામો, ગ્રામો
દીનબંધુઓ—ગણાશો, મળશે અંત વૈકુંઠ વાસો

૨

ગઉ ગુણુ અપરમપાર દેખી હરવર તેનો વધ અટકાવો
રે! મમ બંધુ—ગળેથી જેના છરી લઈ છટકાવો
દીયે છે જે ઉધાર, તેને નહીં જમને દ્વારા ભટકાવો
ગણી જનુંની—પ્રેમથી પુત્ર બની મુખ મટકાવો

(શેર)

સુનો હીંન્દ બંધુઓ તમે—અટકાવો હિંસા ગઉ તણી
પૂર પ્રીતે પાળી માતને—કરો સેવા તન મનથી ધણી
અહોનિશ વધ થાય ગઉ તણા જેની ગણુતી કોઈએના ગણી
દાતા દયાના થઈ તમે—કરજો દયા ગઉના ભણી
વધ અટકાવો ગઉમાતાનો વાંચો વેદની ફરમાસો
દીન બંધુઓ—ગણાશો, મળશે અંત વૈકુંઠ વાસો

૩

આંખો ઉધારી જુઓ તમે ગુણુ લાખો છે ગઉ માતાના
માટે સહાયતા—દીયો, આશિષ લીયો જગ દાતાના
લક્ષ ઉપાયો કરી ટાળો દુઃખ ગુણુવંતી ગુણુ જ્ઞાતાના
રે! બંદાઓ—બનેલા રહો તમે રસ રાતાના

(શેર)

સૌથી સરસ પરમાર્થી—હીં-દ પુત્રો કુલ કેહેવાય છે
 રંગેરંગ દયાનો અંશ છે—માયાની મૂર્ત ગણાય છે
 વાચા વણાંની માત અરે !—નિર્દોષ મારી જાય છે
 મારી હાય દીલથી સર્વદા—આદીલ જેનો ગમ ખાય છે
 ગઉ રક્ષણમાં મસ્ત છે આદીલ સદા તજી મનના બાસો
 દીન બંધુઓ—ગણાશો, મળશે અંત વૈકુંઠ વાસો

૪

ગગી રક્ષા.

(ખ્યાલ ગુજરાતી—રંગત લંગડી)

—:૦:—

સુખદાતા ગગી જગની માતા જેના કપ્પ હરવા ધાસો
 તો સુખ પાશો—ન દુઃખ દેખી ગગીઓના દુર નાસો (ટેક)
 ગગી ગીરધારીને બહુ પ્યારી કરો જતન નર ને નારી
 માતા પ્યારી—સારી જગને સુખ દેનારી ભારી
 પાલનહારી જગ આભારી અમૃત રસની દેનારી
 પર ઊપકારી—બિચારી જશ પર અપજશ લેનારી

(શેર)

દીએ ગુણ જે દહીં, દુધ, ઘી—માંખણ, એ ચાર પ્રકારનો
 અને તે બદલ પોતે ચરે—છે ચારો સુકાં ચારનો
 છે ચારો એ અમૃત થકી—આધાર કુલ નર નારનો
 છતાં દુષ્ટિઓ જાણે નહીં—બદલો તેના આભારનો
 દુર તેના કુલ વિધન કરો જો ચાહો તમે સ્વર્ગે વાસો
 તો સુખ પાશો—ન દુઃખ દેખી ગગીઓના દુર નાસો

૧

દુઃખ હરણન સૌની સુખ કરણન થાય જેનો વધ દન પર દન
 કપ્પ નિવેદન—કરી, તન કરો નિહુરોના છન છન
 વારી તન મન ગઉ પર સદા જન કરો આ ગઉ વધનું બનધન
 સુખ સંપાદન—ગોવરધન નિત દેશે તમને ધનધન

(શેર)

નાથી નાગ પતાળે જીએ—શ્રીકૃષ્ણ કારા થઈ ગયા
 જે સ્વામી તિત્રલુવન તણાં—ત્રિલોકી ખ્યારા થઈ ગયા
 ગોપાલ જસોદા લાલ શ્રી—દીનબંધુ ન્યારા થઈ ગયા
 જીએ તેમી ગઉમાતા તણાં—કેવા પાળનારા થઈ ગયા
 વારો જેના પર તન મન ધન સૌ શેહેરો ગામો ને કુલ આસો
 તો સુખ પાશો—ન દુઃખ દેખી ગઉએના દુર નાસો

૨

દીન દયાળીના દુઃખ નિહાળી કરો જણેજણ રખવાળી
 માત નિરાળી—મયાળી છે ગઉ માતા પ્રેમાળી
 મરે છે ઠાળી માહ ગુણવાળી ટાળો જેના દુઃખની જાળી
 ગળેથી પાળી—ટાળી, સૌ બનો તમે બુદ્ધિશાળી

(શેર)

ઉપકારને બદલે કરે—પાપિએ અપકારો ઘણાં
 કાતીલ છરીએ ફેરવે—મોઢાંએ કરીને બીડામણાં
 જગો હવે દીનબંધુએ—નિદ્રાથી સર્વે સુજણાં
 નિજધામની હોય હામ તો—દુઃખટાળો માતા ગઉતણાં
 ટાળો રંજ ગઉમાત તણો તમ, તને ભુંડા મનના ભાસો
 તો સુખ પાશો—ન દુઃખ દેખી ગઉએના દુર નાસો

૩

મન મલકાઈ જીએ કસાઈ લીયે પ્રાણ ગઉના ભાઈ
 દહીં દુધ ખાઈ—સવાઈ કેવા થયા છે અન્યાઈ
 વિન વાચાઈ ગા સુખદાઈ વાહારે જેની આવો ધાઈ
 આદીલ ગાઈ—કહે રઘુરાઈ હરો દુઃખ જદરાઈ

(શેર)

ખોલો પુરાણો વેદને—વાંચો લખેલું સાફ છે
 રક્ષણ કરે જે ગઉ તણુ—સૌ પાપ તેના માફ છે
 આદીલનો મુદ્રા લેખખી—જીએ દાક્ષ કે અને કાફ છે
 ચાહે હયાં તો અન્યાઈ બનો—પણ ત્યાં અદલઈ નસાફ છે

કહે આદીલ કરે ગઉ રક્ષા એજ મુકિત મારગ છે ખાસો
તા સુખ પાશે—ન દુઃખ દેખી ગઉએના દુર નાસો

૪

કીરસએ સંભળુ.

(ખ્યાલ ગુજરાતી—રંગત ગરબીની)

સમજે સદજાગુ—નર નારો સમજવું
કીરસએ સંભળુ સુનાવું (ટેક)
હતું અલસી વયેજ—ઈરાન સઉથી સાડું
જેનું દુંક વરાણન વિસતાડું
ગઈયોમદથી—યજદેઝદ તક ન્યાડું
હતું ક્યાંની રાજ બહુ ખ્યાડું

(ઝુલ)

હફતે કીશવરનું રાજ
ઘેનમુન ક્યાંની તાજ
હેવાલ જેના કહું આજ
સુના આતાજાગુ—દીલથી ગાઈ દેખડાવું
કીરસએ સંભળુ સુનાવું

(૧)

ધન પેશદાદી—અંમર નામ નિશાંની
ધન જંગી દીલેરો ક્યાંની
ધન હખાંમણી—ધન્ય જેની પહલવાંની
ધનધન શુરવીર સાસાંની

(ઝુલ)

દેવો ને દરૂઝો પાખી
સર નાખ્યાં જેમણા કાખી
જગ જગે અશોઈ સ્થાપી

કુરખાન જેપર—થઈ થઈ મન મળાકાવું
કીસ્મતે સંજાણ સુનાવું

(૨)

ધન ગૈયોમરદ—જાંમ ફરીદુન પેશદાદી
ધન જેના રાજ્યની ગાદી
ધન ધન હોશંગ—આતશની આખાદી
તું થકી છે કાયમ યાદી

(કુલ)

ધન કચકાઉસ કયાંનીને
ધન કચખુસરો રાંનીને
ધન જેની કદરદાંનીને
ગુસતારૂપ શહા—લેતાં નામ હરખાવું
કીસ્મતે સંજાણ સુનાવું

(૩)

ઝરથુશ્ત ખરો—સ્પીતમાન પયગંબર
યઝદાંનનો ખ્યારો રહુબર
બાખુલી બલ—ને રૂસતમ નામેવર
બરઝુ સાહુરાળ દેલાવર

(કુલ)

ધન રોઈનતન ગોવા પીલંગ
જેના નામથી દેવો દંગ
થઈ ધ્રુજતાતા સરે જંગ
એવા શેરે બખર—ને કાણથી સરખાવું
કીસ્મતે સંજાણ સુનાવું

(૪)

શાહ કુરૂશ અને—હખાંમણી દારાયસ
જેનો અમલ હીંદમા ફાયસ
પાતળી પુત્રમાં—જેના પુરાવા છે બસ
જઈ જુઓ જેમાં છે રસકસ

(કુલ)

ધન અરદેશીર બાબેગાન
 સાસાંની શુરો બળવાન
 ધન આંદીલ નવશીરવાન
 ધનધન શાહાપુર—શુરવીરને ઓળખાવું
 કીસ્સએ સંબાણ સુનાવું

(૫)

ધન અર્દાવિરાફ—સાતો બહેશન દવારાને
 જઈ મળ્યો મીનો સારાને
 ધન આદરબાદ—મારેસ્પંદ ખ્યારાને
 ધન મોજેઝા તાહારાને

(કુલ)

એવા ફરસ્તુરાંન દસ્તુર
 ઈદમેક્તુમના ભરપુર
 જેના મુખ પર રખનું નુર
 તેની કીર્તિના—પુષ્પ આજ પમરાવું
 કીસ્સએ સંબાણ સુનાવું

(૬)

આખર શહનશાહ—યઝદેઝદ કહેવાયો
 જ્યાં અંત રાજ્યનો આયો
 દીન દુશમનનો—ચોખુટ દોર ફેલાયો
 મઝહબનો ખાણાયો પાયો

(કુલ)

થયો માંહોમાંહે કંકાસ
 ઝરથોશ્તીઓમાં ખાસ
 જેથી વળ્યું સત્યાનાસ
 વર્ણન જેનું—કરતાં જીગર જલાવું
 કીસ્સએ સંબાણ સુનાવું

(૭)

બુલબુલી અમલ—તે ગુલશનથી ભાગે
જ્યાં ઘાંટ બદીનો વાગે
દીને મઝદાનો—નાશ થવા જો લાગે
ત્યારે કોમી જુસ્સો જાગે

(સુલ)

કંઈ દસ્તુરે આખેદ
એ વાતે પાંખ્યા ખેદ
જોઈ રમળ સમજ્યા લેદ
મનથી આહુયું—ઘટે છે નિકળી જાવું
કીસ્સએ સંજાણુ સુનાવું

(<)

સો સાલ રહ્યા—કોહેસ્તાંનની અંદર
ધર્મને બચાવા ખાતર
ત્યાં પણ ફરશે—ગદીશનું બહુ ચક્કર
એમ જોઈ રમળ બરાબર

(સુત)

ત્યારે દસ્તુરે ખેડદીન ભારી
મળી સાથે વાત વિચારી
હયાંથીખી કરે તઈયારી
ઘરબાર તજી—તજીયું પીવું ખાવું
કીસ્સએ સંજાણુ સુનાવું

(<)

છે ધનધન રે—નંરીઓસંગ ધવળને
જેણુ ખોદી ખાસ રમળને
જોઈ લીધું જેમાં—સર દુઃખના વંમળને
કર્માનાં દીની કમળને

(સુલ)

ત્યારે લઈ અંજુમન ચાર
તજી માલ મતા ઘરબાર
કોહેસ્તાંનથી પડ્યા બાહાર

જેના ઇમાનના — શું મોતી પરખાવું
કીસ્સાએ સંબાળ સુનાવું

(૧૦)

ત્યાંથી નીકળી—હોરમઝદ બંદર આવ્યા
માથવાંણી સાથે લાવ્યા
રહ્યા પંદરસાલ—પણ ત્યાંની નહીં કાવ્યા
ફોલાલી ચણાંઓ આવ્યા

(ઝુલ)

મળી અંબુમન દીનદાર
કીશતીઓ કીધી તઇયાર
બેઠાં તેમાં નર નાર
શુંશું તેમણી — દીનદારી દરસાવું
કીસ્સાએ સંબાળ સુનાવું

(૧૧)

વચ્ચે ધરિનથી — આવ્યા દીવને બંદર
નાખ્યાં કીશતીને લંગર
ઓગણીસ વરષ—દીવમાં રહ્યા ખરેખર
ત્યાંથીની નિકળ્યા આખર

(ઝુલ)

સઠ વાંહાણો ઉપર ચઢાવી
કીશતીઓ ફરી હંકરાવી
ભર દર્યે આફત આવી
સર ટુટી થયું—કીશતીઓનું તણાવું
કીસ્સાએ સંબાળ સુનાવું

(૧૨)

લોકાર તુફાન — વાદળ દમદમ દમકે
વરસાદની ઝડીઓ ઝમકે
ઉપર આકાશ — નિચે મોજ થમકે
થઇ વેરણુ વિજળી ચમકે

(ઝુલ)

અંધકાર થયો ચોખુટે
સર રંજનુ વાદળ હુટે
પણ ધીરજ ના કોઈની ખુટે
જે લખવા હાલ—તાકત કયાંથી લાવું
કીસ્સાએ સંજાણુ સુનાવું

(૧૩)

નર નાર મળી — યાદ કીધી દાવરની
એક દીલે પાક પરવરની
માનત લીધી—ખેહરાંમ ઈજદ રહબરની
ચા'હી મુરાદ અંતરની

(ઝુલ)

જો પાર સમુદર તરસું
કોઈ કાઠે જઈ ઉતરસું
આતશખેહરાંમ ત્યાં કરસું
એમ કેહેતાં વાર—તોફાન મટીયું આવું
કીસ્સાએ સંજાણુ સુનાવું

(૧૪)

કુશ્તી પાદેઆબ—કીધી સૌએ વાંહાણું
આવી લાગ્યાં સંજાણુ
આસરે દીધો — રાજ જાદિ રાણું.
કર્તાની કળા કોંણુ જાણું

(ઝુલ)

સંજાણુ આવ્યાં નિરધાર
થયા ઠરીકામ તે વાર
ગયા રાંણાની દરબાર
હેવાલ તેનો — ગાઈ હવે બતલાવું
કીસ્સાએ સંજાણુ સુનાવું

(૧૫)

રાંણા પાસે — આખ્યા માહા આબેદો
 સઉ બેહદીનને મોબેદો
 નંરીઓસંગે — કહયા ભરમ ને ભેદો
 ધરી મનમાં નેક ઉમેદો

(જુલ)

સઉ કીધું દુઃખનું ખ્યાન
 સમજે રાંણા દઈ કાન
 લીધાં પાંચ વચન આસાન
 તે પાંચ વચન—ખુદલાં કરી જણાવું
 કીસ્સાએ સંજાણુ સુનાવું

(૧૬)

શું મઝહબ છે—જવાબ આપો સતવર
 નહીં બુઠ જેમાં હોય રજલર
 છે શરત ખીજી—લાષા ફારસી બેહતર
 છોડીને બોલો ગુરજર

(જુલ)

વળી ત્રીજે કઓલ છે એવો
 પોષાક હીદવાંણી જેવો
 સ્ત્રીઓને પેહેડાવો તેવો
 છોડો હથ્યાર—ત્રોથો કઓલ પલાવું
 કીસ્સાએ સંજાણુ સુનાવું

(૧૭)

પાંચમું વચન — માણું તમોથી આજે
 કરો લગનની કીર્યા સાંજે
 એ પાંચો કઓલ—આપો આજ સમાજે
 તો છે જગ્યા તમ કાજે

(જુલ)

લાચાર તંવારે થઈને
 યજ્ઞદાંના નામને લઈને
 રહયા પાંચો વચન એ દઈને

શું લખું બયાન—લખતાં હયેરત થાવું
કોસ્સએ સંભળુ સુનાવું

(૧૮)

ધર્મની ખુબી — રાંણાને સમજાવી
સઉ તરીકતો દેખડાવી
પછી હાથ કીધી—જગા જે મનને ભાવી
ત્યાં દીધું શેહેર વસાવી

(કુલ)

આબાદી કીધી ત્યાં જાણે
શું ખણી ખુબીની ખાણે
થયો આનંદ જાદીરાણે
તેવુંજ થયું—જેવું ખુદાનું ચહાવું
કોસ્સએ સંભળુ સુનાવું

(૧૯)

એક દીવસ ગયું—દરબારે અંજુમન
જેઈ રાંણા થયો બહુ પરસન
નરીઆ સંગ કહે—સુનો રાયજી વરણન
કરો મનની ઈચ્છા પુરન

(કુલ)

હમે રૈયત હયાંની ઠરીએ
રહી આનંદ ફરીએ હરીએ
આતશખેહરામ એક ફરીએ
કહયું રાંણાએ — માથે ખોલ ચહડાવું
કોસ્સએ સંભળુ સુનાવું

(૨૦)

ત્યારે નમન કીધું—સઉકોઈએ બાદશાહાને
જેઈ પુરણ તેના ચાહાને
પાંચ વર્ષે ખરી—ધરી ફરજની રાહાને
પરથાવ્યા ઇરાંન શાહાને

(કુલ)

ત્યાં વસ્યા ત્રણસો સાલ
હર વાટે ખુશી ખુશાલ
શું લખું જેનો અહેવાલ
તે બાદ થયું — ગામેગામ ફર્યેલાવું
ક્રીસ્તએ સંજાણુ સુનાવું

(૨૧)

થઈ સાત સદી—તેમણે હીંદમાં જ્યારે
શું બનાવ બન્યો ત્યારે
કેવો કીધો ત્રીતમ—ગુરજરના સરદારે
મુલતાંન માહામુદે ભારે

(કુલ)

ત્રીસ હઝારનું દંઈ લશકર
કીધો અલેક્ષાંનને અફસર
મોકલાવ્યો સંજાણુ ઉપર
જે જંગ તણું — વરણુન હું વરણાવું
ક્રીસ્તએ સંજાણુ સુનાવું

(૨૨)

રાણાએ રે — જોઈ ગરદીશના રંગને
કહ્યું મુખથી જોઈ પ્રસંગને
લડો બાહુદુરો—મનમાં ધરી ઉમંગને
દેખડાંવા ક્યાંની જંગને

(કુલ)

લેઓ હીન્દી ફર્યોજને સાથ
દુશમનોથી ભીડો બાથ
શમશીરનો દેખાડો હાથ
કરો મદદ હવે — યાદ વચન દેવડાવું
ક્રીસ્તએ સંજાણુ સુનાવું

(૨૩)

ત્યારે હીન્દી ફઝોજ—ને ચઉદસો સાસાંની
લઈ અરદેશીર ઇરાંની
મયદાને જંગ—પડી કીધી પહલવાંની
પણ ભાગી ફઝોજ હીંદવાંની

(ઝુલ)

કયાંનીઓએ દીધો ત્રાસ
એકલે હાથે લડ્યા ખાસ
લાસોપર ખીછાવી લાસ
જેની ફ-તેહ તણો—ડકો હું વગડાવું
કીસ્મએ સંબાળુ સુનાવું

(૨૪)

અરદેશરખી — હારી શત્રુઓ પડ્યા
અહ તેમણે વાંકા નડ્યા
ત્યારે ખીજવાર—સંબાળુ ઉપર ચડ્યા
સો ઘણાં સેપાહ લઈ લડ્યા

(ઝુલ)

તો થઈ આપણની હાર
અરદેશર સીપેહસાલાર
થયો જંગમાં અખર ઠાર
જેનો લખતાં હાલ—ગમનો મેહ વરસાવું
કીસ્મએ સંબાળુ સુનાવું

(૨૫)

સંબાણેથી—આવ્યા બહારોટ કોહ પર
ઘસડાયા રંજના રોહ પર
ત્યાં જઈ મુકયા—ઇરાંનશાહને ખોહ પર
મઝદાનું નામ લઈ મોહ પર

(ઝુલ)

જ્યાં વરસ ખાર તકે રહ્યા
હાંદેસા કંઈ કંઈ સહ્યા
ત્યાંથીખી વાંસદા ગયા

ન્યાં રહ્યા તેઓ—સાલ હું ચઉદ ગણાવું
કીસ્સએ સંજાણુ સુનાવું

(૨૬)

રહી ચઉદ વરસ—ત્યાંથી ગયા નવસારી
સુખમાં બે સદી ગુઝારી
સુરત વડસાડ—થઈ ઉદવાડે ન્યારી
ગઈ ઇરાંનશાહાની સ્વારી

(કુલ)

છે ઇરાંનશાહાનો દરજો
એવો બુલંદ ચિત ધરજો
કુલ અદા ફરજને કરજો
દીલો જાનથી હું—જેને શીશ નમાવું
કીસ્સએ સંજાણુ સુનાવું

(૨૭)

જેની કીર્તિના—સ્થંભને ગાડો ચારો !
સંજાણુ આવી નર નારો !
દિનને કાજે—ગાડાર પડો દીનદારો !
છે બુદા મદદ કરનારો !

(કુલ)

આવો સંજાણુ આવો !
દીનદારો ફરજ બજાવો !
ક્યાંની કુડો કડકાવો !
એમ કહો “આદીલ”—એથી વધુ શું ગાવું
કીસ્સએ સંજાણુ સુનાવું

(૨૮)

પર ધમની કેળવણીના કડવાં ફળો.

(ખ્યાલ ગુજરાતી—રાહ ગરબીની)

શિખી અવસ્તા અર્થ વગરની—નાહક હું પસતાજિં રે
 ગાથા છોડી બાયબલ પકડું—ખરી મડમ કહેવાજિં રે (ટેક)
 બાયબલ કાપે જગતું પાપ
 બાયબલ કાપે કુલ સંતાપ
 બાયબલ મ્હારાં માં ને બાપ
 બાયબલ પર ઓવરાઉં રે

શિખી અવસ્તા અર્થ વગરની—નાહક હું પસતાજિં રે—ગાથા.

૧

બાયબલ વાંચી બનુ મડમ
 લઉં દેવળમાં બેપટીઝમ
 બાઉં પેરેડાઇઝ એકદમ
 મુકિત લઇ મલકાઉં રે

શિખી અવસ્તા અર્થ વગરની—નાહક હું પસતાજિં રે—ગાથા.

૨

ગાથા ભણવું છે આઝાબ
 બાયબલમાં છે ઘણું સવાબ
 બાયબલ છે ઇશ્વરી કીતાબ
 ક્રિશ્ચિયન થઈ હરખાઉં રે

શિખી અવસ્તા અર્થ વગરની—નાહક હું પસતાજિં રે—ગાથા.

૩

ગાથા વાંછી પોલમ પોલી
 કોહોલાં ને કુતરાંની બોલી
 બાયબલ વાંચુ હું અનમોલી
 લેડી “એ વન” થાઉં રે

શિખી અવસ્તા અર્થ વગરની—નાહક હું પસતાજિં રે—ગાથા.

૪

જીજઝ રળનો બેટો સાચો
આંખે ડાખી ખાયબલ વાંચો
ઝરાથુશ્ત સાધારણ કાચો
જેની દીન ડુખાઉં રે

શિખી અવસ્તા અર્થ વગરની—નાહક હું પસતાઉં રે—ગાથા

૫

જીજઝ કુલ જગનો પયગમખર
જીજઝની દીન સઉથી બેહેતર
ઝરાથુશ્ત છે ઝૌરડીનરી નર
હું જીજઝને ચહાઉં રે

શિખી અવસ્તા અર્થ વગરની—નાહક હું પસતાઉં રે—ગાથા.

૬

અગીઆરી આતશ બેહેરામ
છે જયાં તો પાગલના કામ
ચર્ચો સરવે સુખના ધામ
ત્યાં જઇ મુકિત પાઉં રે

શિખી અવસ્તા અર્થ વગરની—નાહક હું પસતાઉં રે—ગાથા.

૭

પોલકો સાડી માથાં બાંનું
મડમ બની હું રાખું સાંનું
લાગે ટોપસ ગવન મળાંનું
પહેડી ને છળકાઉં રે

શિખી અવસ્તા અર્થ વગરની—નાહક હું પસતાઉં રે—ગાથા.

૮

સુઢરો કુશ્તી ઢોંગ ધતુરા
મેં છોડ્યા સઉ પુરે પુરા
કરૂં જેના બસ ચુરે ચુરા
ભાંગલી થઇ ઇતડાઉં રે

શિખી અવસ્તા અર્થ વગરની—નાહક હું પસતાઉં રે—ગાથા.

૯

માત પિતાને આપું ઠાગો
પૂછે તો દઉં જવાબ નાગો
પાક બેહુધનો પેહેડી વાગો
કોઇથી નહીં લજવાઉં રે

શિખી અવસ્તા અર્થ વગરની—નાહક હું પસતાઉં રે—ગાથા

૧૦

ચેતો ચેતો તમ માં બાપો
ધર્મ કેળવણી સંગીન આપો
દીકરીઓને ચૂરો ચાંપો
આદીલ કહે શું ગાઉં રે

શિખી અવસ્તા અર્થ વગરની—નાહક હું પસતાઉં રે—ગાથા.

૧૧

૪૦૨૦ ૧૯૨૯ નું મુંબઇનું ભયભીત હુલ્લડ.

(ખ્યાલ ગુજરાતી—રંગત ખરફી ખફીફ)

—:૦:—

શું કોપ ઇશ્વર આ તહારો—ભયંકાર થયો છે ન્યારો
(અય યાર) ધુજે કુલ હાડ માંસ અને ચામ
હાય મુંબઇ જેવું શેહેર-કાપાકાપી ચારોમેર-કરે હિન્દુ ને ઇસ્લામ (ટેક)
શિવરીમાં તેલની ટાંકી—જેને કશું ન રાખ્યું બાકી
(અયે યાર) મુળ જ્યાંથી મંડઈ મોકાણુ
કરી ઘાટીઓએ ખ્યાલ-પાડી તેલની હરતાલ-પરિણામે હતા અંબાણુ
માલેકોએ મક્કમ થઇને—પાણીયું તેઓને દઇને
(અય યાર) રાખ્યા કુલ તેમણી જગે પઠાણુ
જેઇ બલા પગેવળગી-લઠી ઘાટીઓની સળગી-ત્યારે કરવા લાગ્યા રમખાણુ

(હુલ્લ)

કહે પઠાણોને તમે ગુપ ચુપ ચાલ્યા જાવો
ના જાણી જોઇને મરવા કામ પર આવો
કહે પઠાણો જાવો જાવો ખાંડ ના ખાવો

(દોહરા)

નથી એવી વાતો તણી—હમને કોઈ પરવાહ
તમે તમારે મારગે—હમે હમારી રાહ
હમે નથી તમને રખડાવ્યા—તમે આપ આકૃતમાં આવ્યા
(અયે ચાર) હવે તો લેઓ અલ્લાહનું નામ
હાય મુંબઈ જેવું શહેર—કાપા કાપી ચારો મેર-કરે હીન્દુ ને ઇસ્લામા

૧

એટલું કહી પઠાણો વળ્યા—નહીં નોકરી પરથી ટળ્યા
(અયચાર) ફળલ સળગી ત્યારે અંગાર
ખાંબુ સોટા સળ્યા લઈને—ખુન પર ચઢ્યા દોડી જઈને—માર્યો પઠાણોને બહુ માર
જેમાં કંઈક પઠાણો મર્યા—કંઈકોને અખમી કર્યા
(અયચાર) નહીં સરકારનીબી દરકાર
જેબી પઠાણ મળતા સામે—તે ના પાણી પીવા પામે—થયા કંઈ અખમી કંઈ ઠાર

(કુલ)

ઘાટીઓની ટોળી નિકળી ન્યારી ન્યારી
બસ મરવું મારવું વાત એજ મનમાં ધારી
શિવરીમાં મચી રહી ધુમધામ બહુ ભારી

(દોહરા)

ચુંટી ચુંટીને મારીઆ—પઠાણોને નિરધાર
હુટ ચોરી ખુનો અરે—ચાલ્યા સાંજ સવાર
પોલીસે બંદોબસ્ત કીધો—મામલાને હાથમાં લીધો
(અયચાર) કીધો હર વાતનો ઇન્ટેઝામ
હાય મુંબઈ જેવું શહેર—કાપાકાપી ચારો મેર-કરે હીન્દુ ને ઇસ્લામા

૨

હયાં વાત પડી ગઈ દીલમાં—પણ જલન હતી બહુ દીલમાં
(અય ચાર) હવું સઉનું લડવા પર મન
એટલે ગામ ગપાટો મોટો—છોડ્યો ગપનો ગોળો ખોટો—જેનું સમજે કુલ વર્ણન
મુંબઈના પઠાણો ઝાલમ—કોઈ જુએ ન તેમ બેમાલમ
(અયચાર) ફરે છે શહેરમાં રાત અને દન
બાળક ઉંચકી બાય છે નાના-લોગ દેવા છાણું માના-માટે મારો તેની ગરદન

(કુલ)

એ રીતે લોકોને ભંભેરી ભંભેરી
લેતા પઠાણોને રસ્તે ઘેરી ઘેરી
ખુમરાંણ થયું ગલીઓમાં સેરી સેરી

(દાહરા)

સાંભા મળતા પઠાણ જે—કરતા તેમણા ખુન
માર્યા પઠાણો બેગુનાહ—કીધો કોપ જખુન
કાતીલ છરીઓને લઈ લઈ—જીવપર ઉંધાર બહુ થઈથઈ
(અયયાર) પડ્યા ખુન કરવા બાહાર તમામ
હાય મુંબઈ જેવું શેહેર—કાપાકાપી ચારોમેર કરે હીંદુ ને ઇસ્લામ

૩

ઓગણીરસો ઓગણીત્રીસ સાલે—માહ ફેજીઆરીનો ચાલે
(અયયાર) કે તારીખ ત્રીજી દિન રવિવાર
મીલ મજુરોની ટોળી—જેને હૈયે પજરી હોળો—થયા કમર કસી તંયાર
ત્રણ દિવસ પઠાણો છાણાં—રહ્યા ધિરધરી બહુ શ્યાણાં
(અયયાર) પડ્યા દિન ચોથે તે સઉ બાહાર
હયાંથી કાંમી હુલ્લડ બગુ—ખવારીનું નગારૂ વાગુ—શું ચાલી કતલ ખુંખાર

(કુલ)

દેવલાલી પૂણાંથી પલટન ગોરી આવી
વળી શાન્તાકુઝથી હીન્દી પાયદળ લાવી
તે સાથ તુરત ઓકઝીલ્યરી ફાર્સ બોલાવી

(દાહરા)

ખંદોખસ્ત એવો કીધો—પોલીસે લઈ ખંત
આં ખુના મરકી તણો—લાવવા ઝટપટ અંત
બેઠ સ્થિતિ એવી કફેડી—ચઉદ વખત ગોલીઓ છોડી
(અયયાર) બેસાડ્યા પાહારા ઠામેઠામ
હાય મુંબઈ જેવું શેહેર—કાપાકાપી ચારોમેર—કરે હીંદુ ને ઇસ્લામ

જુમંબેશ એવી તો જંગી—ઉછલી રહી છરીઓ નાગી
 (અયયાર) જગેજગ ખુન ખુનની ધુમ
 નહીં વળ્યા કોઈ વાળેલા-નહીં ટળ્યા કોઈ ટાળેલા-થઈ શુધખુધ સૌની ગુમ
 હુલ્લડે લીધું રૂપ ગંભીર—લાઠીઓ છરીઓ શમશીર
 (અયયાર) ચાલી રહી લોહીની નદીઓ ધુમ
 લાઈ લાઈઓના જન-લીયે હીંદુ મુસલમાન-થઈ કેવી મનિ ગુમસુમ
 (જુલ)

રે! હાય દયાની દેવી કયાં જઈ બેઠી
 કાં ક્રોધમાન બેહુ લાઈઓપર થઈ બેઠી
 શું કીના કપટનું કાજ હાથ લઈ બેઠી

(દોહરા)

લાઈ લાઈપર લેશખી—દયા કરી નહીં હાય
 પાલીસની સમજવટો—સર્વ ધુળમાં જાય
 ના રાત દિવસ કોઈ જોતા—હાથોને રગતથી ઘોતા
 (અયયાર) પીતા એકકના લોહીની જામ
 હાય મુંબઈ જેવું શંકર-કાપાકાપી ચારામેર-કરે હીંદુ ને ઇસ્લામ

૫

ગંભીર મામલો બેઈ—પોલીસે પલકના ખોઈ
 (અયયાર) લીધા લેવાના ઇલાજે ખાસ
 ભુર્યાભૂતો દોડી આવ્યા-સાથે મશીન ગંનઝોલાવ્યા-ફેડ્યા ફટાકડાઓપાસ
 કરકી આરડર હઈ દીધો—મામલાને હાથમાં લીધો
 (અયયાર) ધ ય દસ્તુર તુજને શાખાસ
 કરકી આરડરને બળવી—ખુના મરકીને અટકાવી—હઈ દીધો સમાવી ત્રાસ
 (જુલ)

બેખતા મુઆ હીંદુ ને મુસલમાનો
 એકસો ત્રેતાલીશ ગયા છે કિમ્તી જાનો
 સાનસોની ઉપર ઝખમીઓ થયાં ઇન્સાનો

(હોહરા)

ધનધન છે તુજ પારસી—ઐમખ્યુલંસને ધન
 ખડે પગે વિન સ્વાર્થી—રગડી નાખ્યું તન
 ઝખ્મીની જતન બહુ કરતા—ભયભીત ગલીઓમાં ફરતા
 (અયયાર) લઈ જતા હોસ્પીટાલોને ધામ
 હાય મુંબઈ જેવું શેહેર—કાપાકાપી ચારોમેર—કરે હીન્દુ ને ઈસ્લામ

(૬)

ધનધન હીન્દી બ્રાતાઓ—ધન સ્વરાજના ચ્હાતાઓ
 (અયયાર) ચાહો એક બાબુથી સવરાજ
 ત્યારે ખીજી બાબુ ભાઈ-તણાં શત્રુઓ સવાઈ-બની ભાઈને કરે તારાજ
 શું આજ રીતે તમ સાથે—મળી મૂકશે તમારે માથે
 (અયયાર) હીન્દ માતાનું અનુપમ તાજ
 દેખી પ્રાણ દાઝી જાય—ચિત આકુળવ્યાકુળ થાય-વધુ ગાય શું આઢીલ આજ

(હલ)

સુનો અશજ હવે હે! ઈશ્વર રતામાતા
 કરો હીન્દ બ્રાતા પર દયા, દયાળુ દાતા
 છે ત્રીસ કોડ સૌ એક માતાના બ્રાતા

(હોહરા)

ટાળો મુખ ટંટા તાણું—બાળો મુખ કંકાસ
 મુખ સંપત શાન્તિ દીઓ—પુરો હીન્દની આસ
 હવે રોક કલમ તું આઢીલ—શમશીર મ્યાન કર કાતીલ
 (અયયાર) નથી હુંનહારમા કોઈનું કામ
 હાય મુંબઈ જેવું શેહેર—કાપાકાપી ચારોમેર—કરે હીન્દુ ને ઈસ્લામ

સાઇકલ ઉપર દુનિયાની સફર કરનાર પારસી વિરળાઓ।

(ખ્યાલ ગુજરાતી—રંગત ખફીફ)

સદ લાખ શુક હું કફેં પાક યઝદાના
(અયયાર) જેને મુશકીલો કીધી આસાન
સફર કરી દુન્યાની સલામત આવ્યા ત્રણુડે જવાન (ટેક)
ધન હકીમ, બાપા સોલા, લમગરા તમને
(અયયાર) ધન્ય છે હામ તમારીને
ભયલીત જોખમ છતાં, વધુ કીર્તિ મન ધારીને
સાયકલને ઘોડે સ્વાર થઈ શુરવીરો
(અયયાર) છાંડી વળ્યા જગ સારીને
ધન્ય ધન્ય તમ પિતા, જણેતા માતા ખ્યારીને

(ઝુલ)

શું હામ નામનું, કામ કરી બતલાવ્યું
ક્યાંની ખમીર કુલ દુન્યાને દેખડાવ્યું
ઝરથુશ્તી ગોહર આલમમાં ઝળકાવ્યું
(અયયાર) અમર રાખ્યું આ નામ નિશાન
સફર કરી દુન્યાની સલામત આવ્યા ત્રણુડે જવાન

૧

કુલ સફર કીધી પગ રસ્તે આ દુનિયાની
(અયયાર) કે માઇલો પીસતાળીશ હઝાર
ખેયાબાન જંગલો ને પાહાડો ખીણો કીધી કંઈ પાર
કંઈ એક રેતીના રણો વટાવ્યાં ભારે
(અયયાર) હતાં જે ભયલીત ને ભયંકાર
મંહેરથી તે માલેકની કીધાં કંઈ હફતેખાંન પસાર

(કુલ)

ધન ધન ધિરા ગોરા શુરવીરાઓ તમ

ધન ધન બેશક રૂસ્તમના નખીરાઓ તમ

ધન ધન ઝરથુશ્તી કોમના હીરાઓ તમ

(અયયાર) રહી જશે કીર્તિ જાવેદાન

સફર કરી દુન્યાની સલામત આવ્યા ત્રણડે જવાન

૨
ફરી વળ્યા ખુણે ખુણાં, ન ભયથી ટળ્યા

(અયયાર) ન રાખી કોઈ વાતોની ખામ

પાંચો ખંડમાં ફરી કીધું દુનિયામાં અમ્મર નામ

ઉંઘ, ભુખ, ખ્યાસ, ને થાક, ટાઢ, ને તડકો

(અયયાર) સહન સઉ કીધું ધરી મન હામ

આલમ સારી બની અબાયબ જોઈ તમારૂં કામ

(કુલ)

ધનધન વીરળાઓ ધન્ય છે તમ હિંમતને

બર લાવ્યા મુરાદો કુલ, રાખી હિંમતને

કોણુ કરે તમારી હિંમતની કિંમતને

(અયયાર) વગાડયો ડંકો જગ દરમ્યાન

સફર કરી દુન્યાની સલામત આવ્યા ત્રણડે જવાન

૩
હવે તમે તમે, કુલ ખલકતના ખાવરને

(અયયાર) કીધી આસાં જોને મુશકીલ

મેહેરથી જેની કીધી તમે દુનિયાલરની મંઝીલ

શું રાખી નામના તમે બાપ દાદાની

(અયયાર) માયું કીર્તિનું જગમાં સીલ

વધુ હાલ શું લખે, કે લખતાં અછક થયો આદીલ

(કુલ)

શું મેહેર કીધી કોમ ઉપર તેં પરવર ખ્યારા

નૂરમંદ કીધા મુજ કોમી એવા સિતારા

કહે ઝાલ નિરાળા ખ્યાલ છે આદીલ તારા

(અયયાર) સુને કુલ બસ્તે કુશ્તીઆન

સફર કરી દુન્યાની સલામત આવ્યા ત્રણડે જવાન

હોળીનો મહિમાં.

(ખ્યાલા ગુજરાતી—રંગત ખફીફ.)

શ્રી પ્રીનદ્રાવન જસોદાના લાલ કનહાઈ
 (અયેયાર) સખા સખીઓ સંગ આવે છે
 ધુમધામ ધરણીધર હરી હોળીની મચાવે છે (ટેક)
 લઈલઈ ગુલાલ નંદલાલ બાળ આવે સંગ
 (અયેયાર) ભરી મુઠ્ઠીમાં મારે છે
 રમી ફાગ ફાગણમાં કર હોળીનો ઉતારે છે
 લઈ અરસ પરસ મારે પીચકારી રંગની
 (અયેયાર) ફાગ મુખ થકી ઉચારે છે
 તેત્રીસ કોટી દેવ જેનો જયજય લલકારે છે

(જુલ)

સખીઓ ને સખાની જમી પરસપર ટોલી
 રમે હલીમલી સઉ દીલનો પરદો ખોલી
 શું રંગ ભરી રંગ ઉપર ચઢી છે હોલી
 (અયેયાર) દેવી દેવતા મન મનાવે છે
 ધુમધામ ધરણીધર હરી હોળીની મચાવે છે

૧

એક તરફ ઉભી છે શ્રી રાધા અળખેલી
 (અયેયાર) હાથમાં લઈ ગુલાલની થાલ
 એક તરફ લઈ ઊભા હાથમાં અખીર શ્રી નંદલાલ
 એક તરફથી મારે ગુલાલ રાધા રાંણી
 (અયેયાર) ધરી મન પ્રાણપતિનો ખ્યાલ
 એક તરફથી અખીર ઉડાવે શ્રી જસોદાના બાલ

(જુલ)

ધરી કરમાં, મારે અરસ પરસ પિચકારી
 એક તરફ કરન એક તરફથી રાધા ખ્યારી
 શું ધુમ મચી રહી ખીન્દ્રાવનમાં ભારી

(અયેયાર) વૃષ્ટિ રગની વરસાવે છે
ધુમધામ ધરણીધર હરી હોળીની મચાવે છે

૨

લઈ અખીર, અર્ગળ, ગુલાલ, કેસર થાટી
(અયેયાર) પ્રેમ પ્રિતે સઉ મચાવે ફાગ
રમી ફાગ ફાગણમાં ઉડાવે મળી રંગ ને રાગ
તરખોર કરે સાડી ચોટી સખીઓની
(અયેયાર) જુએ સઉ પોત પોતાનો લાગ
રમે રંગ લઈ લઈ ઉમંગ હોળીમાં, લગાડે આગ

(કુલ)

હોળીમાં હોળી ચાર તરફ સળગાવે
રમી ફાગ, રાગ હોળીના સઉ સમજાવે
કંલાસવાસીઓ પાણુ સાંભળવા આવે
(અયેયાર) સુની સર્વે મન રીઝાવે છે
ધુમધામ ધરણીધર હરી હોળીની મચાવે છે

૩

રમી ફાગ રાગ હોળીના રાધીકા સાથે
(અયેયાર) થાય આનંદ મન મોડન મુરાર
સખા સખી ચણુંને ચુંમી સૌ બોલે જયજયકાર
ગોપી ને ગ્યાલ ગાય તાલ, વગાડે મૃદંગ
(અયેયાર) ઢોલક, ખંજરી, દફ, ચંગ, ચિકાર
છએ રાગ વળા ત્રીસ રાગણી, મચી રહ્યો લલકાર

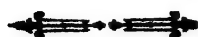
(કુલ)

દીનગંધુ દીનાનાથ ગુણી ગુણખાંણી
જેને દયા દાસપર અંતઃકરણથી આંણી
આદીલે રચી હોળીની રચણ વખાંણી
(અયેયાર) જેને મન ભકિત ભાવે છે
ધુમધામ ધરણીધર હરી હોળીની મચાવે છે.

૪

કૃષ્ણ-લીલા.

(ખ્યાલ ગુજરાતી—રંગત ખડીફ.)

શ્રી જસોદાજીના બાળ લાલ ગીરધારી
 (અયયાર) નાચ ગોપીઓને નચાવે છે
 મુરલીધર મન હરન મોહનજી મુખ મલકાવે છે (ટેક)
 ખસ રસ્તે વાટે લુંટે લીચે રસ ભારી
 (અયયાર) રંગ બહુ પ્રેમે ઉડાવે છે
 મ્મદછા પુરન કરી ત્રીભુવન રાસ રચાવે છે
 અંતરજામી સુનામી કુન્જ બિહારી
 (અયયાર) જ્યારે ગોકુલમાં આવે છે
 દહી દુધ માંખણુ ખાઈ ખાઈ મન મધન બનાવે છે
 (કુલ)

રસ રાતા દાતા જે પર દયા લાવે છે
 આપી સુખ, સૌના દુઃખને વિસરાવે છે
 યશ પામી સુખધાંમી મન હરપાવે છે.
 (અયયાર) પ્રેમનો મેહ વરષાવે છે
 મુરલીધર મન હરન મોહનજી મુખ મલકાવે છે

૧

પત રતનો ધણી સુમત કરનાર મુરારી
 (અયયાર) ભક્તિ રસ જેને લાવે છે
 હઈ દરશન પરશન થઈ ભવથી પાર તરાવે છે
 નાગર નટ મોર મુકટની છબ ઢબ ન્યારી
 (અયયાર) ચિત અંચિત ચોરાવે છે
 રતન પદારથ સજન ભજન ભાવથી કરાવે છે
 (કુલ)

ચકડોલે ચિત સુપ્રિતથી ચડાવે છે
 નારી નરમાં શ્રીધર પદ પંકાવે છે
 રમી રાસ આસ કરી પુરન બતલાવે છે

(અયયાર) સુકૃળ ભકિતનું અપાવે છે
મુરલીધર મન હરન મોહનજી મુખ મલકાવે છે

૨

કર્તા જગના, દુઃખ હરતા દસ અવતારી
(અયયાર) મહા પાપોથી છોડાવે છે
વીધન કરી દુર સદા સદન અન ધનથી ભરાવે છે
આપે ભકતનને સહાય ગોવરધન ધારી
(અયયાર) કષ્ટ સુજણના હટાવે છે
દીયે જલન દુષ્ટનને તેના તન મનને જલાવે છે

(ઝુલ)

લઈ જ્વાલ બાલ સંગ ગાયોને ચરાવે છે
નરસીંહ રૂપ ધરી ફરી પ્રહલાદ બંચાવે છે
સત કાજ લાજ દ્રોપદીની રખાવે છે
(અયયાર) સુજણને દીયે સમાવે છે
મુરલીધર મન હરન મોહનજી મુખ મલકાવે છે

૩

રમા પતિ અતિ સુમતિ કરે ત્રીપુરારી
(અયયાર) ધમંડ દૈત્યોનું ઘટાવે છે
વાંમન રૂપ લઈ વદનથી ભકિત રસ પીવરાવે છે
કરી મેહર લેહર મરકુમ પર પ્રિત વધારી
(અયયાર) ભકિત મારગ દરસાવે છે
લખી મથન આ કથન ગાઇ આદીલ સંભળાવે છે

(ઝુલ)

ગીત ગાઇ ગાઇ જદરાઈ લલચાવે છે
વાજન ગાજન સાજન શુભ વગડાવે છે
લાયક સુખ દાયક કદી ન તરસાવે છે
(અયયાર) ન દીલ આદીલનું દુખાવે છે
મુરલીધર મન હરન મોહનજી મુખ મલકાવે છે

૪

દીયો સ્વરાજ્યના વૈભવ-હમારી હિન્દ માતાને.

(ખ્યાલ ગુજરાતી—રંગત ભૈરવી ગઝલ.)

સકળ સૃષ્ટિથી તારો હર, બિચારી હિન્દ માતાને,
દીયો સ્વરાજ્યના વૈભવ, હમારી હિન્દ માતાને (ટેક)
અતિ રંજે રીખાયે છે, અતિ દુઃખે દુભાયે છે,
સુખે સુખીયારી તમ કરજો, મુસારી હિન્દ માતાને,
કળે કોણુ કષ્ટ માતાના, સિવા જગદિશ દાતાના,
દીયે કોણુ સહાયના જગમાં, આ પ્યારી હિન્દ માતાને,
લીયો કપ્ટો કરોડોથી, બગારી હિન્દ માતાને,
દીયો સ્વરાજ્યના વૈભવ, હમારી હિન્દ માતાને,

૧

રે ! વિન વાચાઈ ગઈ જાણો. દયા દાતા દીયે આણો,
કરો કપ્ટો થકી ઉધાર. તારી હિન્દ માતાને,
દીયે ઘી, દુધ, દહીં, માખણ. કરે કોડો તાણું પાણણ,
છતાં ગમની ગળે પાળા, છે કારી હિન્દ માતાને,
હવે મુકજો આ ભવથી પાર, ઉતારી હિન્દ માતાને,
દીયો સ્વરાજ્યના વૈભવ, હમારી હિન્દ માતાને,

૨

વિપુળ વિપતિ વિહારો તમ, એ કહીયે નમ્રતાથી અમ,
કરો નિર્વાણ હે ! ભગવાન, ઠારી હિન્દ માતાને,
નિરે જેના નયન ભરીયાં, એવાં તે કર્મ શું કરીયાં ?
કરો નિર્ભય નિરન્તર, ત્રીપુસારી હિન્દ માતાને,
નિરંકુશિત કરો આગળ, વધારી હિન્દ માતાને,
દીયો સ્વરાજ્યના વૈભવ, હમારી હિન્દ માતાને,

૩

સપુતો હિન્દના ગરજ, કરે અરજ પુરો મરજ,
 વિદારો વિધથી ; વિધવિધ, વિચારી હિન્દ માતાને,
 વિના તારક તરે ક્યાંથી, કરો છુટકારો જ્યાં ત્યાંથી,
 પુગાડો મોક્ષની ટોચે, આ સારી હિન્દ માતાને,
 રે ! આદીજ તહારી દે સેવા, તું ભારી હિન્દ માતાને,
 દીયો સ્વરાજ્યના વૈભવ, હમારી હિન્દ માતાને

૪

માહાત્મા ગાંધીનું શિક્ષણ.

(જ્યાલ ગુજરાતી—વંગત ભેરવી ગઝલ)

સુનો હિંદુઓ ઈસ્લામો—અને તમ પારસી શુરા
 ને આહો હિંદની મુકિત—તો કાંતો રેંટિઆ પુરા....ટેક
 મહા વિર મહાત્મા ગાંધી—અમુલ્ય જેમણુ શિક્ષણ છે
 સહનશિલતા સમાધાની—સને શસ્ત્રા એ તિક્ષણ છે
 વદે જેની લડો શુરવિર—ફતેહ જેમાં વિલક્ષણ છે
 પછી સ્વરાજ્ય મળવાને—કહાં દુર એક બી ક્ષણ છે
 હવે નિંદરા થકી જાગો—અરે ઓ હિંદના તુરા
 ને આહો હિંદની મુકિત—તો કાંતો રેંટિઆ પુરા

૧

કરો દુર આળસાઈ ને—ધરો કંઈ માણસાઈ સાર
 વધારો હિંદના ઉદ્યોગ—અને કુલ્લે વણજ વેપાર
 વણો તાંણામા વાણો લઈ—છે મુકિત તાંતણાંને તાર
 નથી સંશય કશો જેમાં—થશે ઝટ દેશનો ઉદ્ધાર
 ન રાખો લેશબી પરવા—ભલેને રહે ગળે છુરા
 ને આહો હિંદની મુકિત—તો કાંતો રેંટિઆ પુરા

૨

ધરો ના આળસાઈ ને—કરો તમ રંટિઓ ખ્યારો
ખરો આ દેશનો જાણો—જે છે ઉદ્ધાર કરનારો
ધરો ઘર રંટિઆ કાંતો—નરો હિંદી અને નારો
બરો ઉદ્યોગે દામન તર—એમાં છે દેશ છુટકારો
સુતરના તાર ના જાણો—એ છે ખંજરના ધા ખુરા
જો ચાહો હિંદની મુક્તિ—તો કાંતો રંટિઆ પુરા

૩

સમાને આપ છે ક્યાં બળ—સમાને મેઘ છે ક્યાં જળ
બનો એક પારગ્રી હિંદુ—ને ઇસ્સલાંમો તજીને છળ
નિરાળી બળ તણી છે કળ—થશે જો અર્ધકચતાનું દળ
વણો ખાદી તો આખાદી—તજો ખરખાદીની ચળવળ
કહે આદી તજો ઝગડા—બને જોઈ દીલ જીગર ચુરા
જો ચાહો હિંદની મુક્તિ—તો કાંતો રંટિઆ પુરા

૪

સેતારોય પાક યજ્ઞાં.

(ખ્યાલ અવસ્તા બાપામાં—રંગત ભૈરવી ગજ્ઞાં.)

:૦:—

ક્ષનોથ અહુરહેમઝદા—સતાએમ દયેનં મઝદાઈ
(ખુશી કરવા માટે) (અહુરમઝદને) (વખાણું છું) (દાનને) (મઝદાની)
અમેષેમ રએમ યજ્ઞમઈદે—અહુરા મઝદાઈકાઈ (ટેક)
(અમર) (નુરમદ) (દુર્ઘંતુ છું) (અહુરમઝદને) (દયાને માટે)
વીરપા દુશમતાયા પઈ—તીરીચ્યા દઈથે અહુમાઈ
(સધળા) (ખુરા વિચારો) (હુ છોડી દઉં છું) (અહુરમઝદને માટે)
અમેપા રપેનતા યસનેમયા--ફરશતુએ બએશઝાઈ
(ઓ અમેષારપદો) (દળશને) (તમને આરાધું છું) (તનદરસતી માટે)
રાહી ઊસ્તનેમ ખખીયાઓ—ફદથાઈ વહિશતાઈ
(અર્પણ કરું છું) (બનને) (મહારા પોતાના) (વૃદ્ધિ કરવા માટે) (સહથી સરસ)

અમેષેમ રએમ અહુરમઝદા—યઝમઈદે મરેઘાઈ
(અંમર) (નુરમંદ) (ખુદાને) (વખાણું છું) (યાદ કરવા માટે)
પુરેહમંદ રએવાઓ અહુરા—યઝમઈદે હવંઘાઈ
(અગ્રહવાળા) (ઝળકતા) (અહુરમઝદને) (વખાણું છું) (કુતુંબની વૃદ્ધિ માટે)
અમેષેમ રએમ યઝમઈદે—અહુરા મર્ઝદીકાઈ
(અમર) (નુરમંદ) (હુંઈજી છું) (અહુરમઝદને) (દયાને માટે)

૧

અષવનેમ વીરપેમચ મઝદા—યઝમઈદે દએનઆઈ
(અશોને) (દરેક) (ખુદા) (હુઆરાધુ છું) (હીનને માટે)
અઈળી ગઈ રયા દઈથે—હુવરષતાયા અહુરાઈ
(હું અખત્યાર કરી છું) (નેક કામોને) (અહુરમઝદને માટે)
ક્ષનોઝ અહુરએ મઝદા—યઝાઈ હ.વ.રે ક્ષએતાઈ
(પુશી કરવા માટે) (અહુરમઝદને) (હુંઈજી છું) (પુરશેદ ધડદને)
હ.વ.રે ક્ષએતહે ઝવરેચ—યઝમઈદે હવસપાઈ
(પુરશેદ ઈઝદના) (ઢાવને) (હુવખાણું છું) (તેઝ ઘોડાવાળા)
ઉઘરે વહમીઓ અહુરા—યઝમઈદે કૂવાકાઈ
(જોરાવર) (આરાધવા સાચક) (અહુરમઝદને) (હુવખાણું છું) (બાણવાને માટે)
અમેષેમ રએમ યઝમઈદે—અહુરા મર્ઝદીકાઈ
(અંમર) (નુરમંદ) (હુંઈજી છું) (અહુરમઝદને) (દયાને માટે)

૨

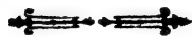
અવરતર અહુરહે મઝદા—કેઆફ્રીદ માહા મીઘાઈ
(સરસ દરજ્જાનો) (અહુરમઝદ) (જે) (પૈદા કરનાર છે) (ચંદ્ર) (મેહોરઈઝદ)
હમાખુદઓ હમાહસ્તઓ—હમાઘેદ ગંતી ક્રદથાઈ
(જે હમેશાં હતો) (જે હમેશાં છે) (જે હમેશાં રહેશે) (જગની) (વૃદ્ધિ માટે)
અહુરા મેહેસ્ત ઓદાના—તવાંના પાંના યઝાઈ
(અહુરમઝદ) (ખુઝર્ગ છે) (દાના છે) (ઝોરાવર છે) (રક્ષક છે) (તેને ખાશયું છું)
ઓ પરવરતાર ઓકેરફેગર—અવક્ષીદાર વિરપાઈ
(પાલન કરતો છે) (સવાખકાર છે) (ગુનાહ બક્ષનાર છે) (દરેક)
અહુરા આફ્રીદ ઓઆવ—ઓઆગશ યાદ ઝાંથાઈ
(અહુરમઝદ) (પૈદાકરનાર છે) (પાણીનો) (આગનો) (પવનનો) (જન્મદેવામાટે)
અમેષેમ રએમ યઝમઈદે—અહુરા મર્ઝદીકાઈ
(અંમર) (નુરમંદ) (હુંઈજી છું) (અહુરમઝદને) (દયાને માટે)

૫ હરકેરકે પદીરમઓ—વહીશતેમ અહુમ નમાનાઈ
 (હર સવાળી કામ કરવા) (કપુલ કંઠે છું) (બેહેશતના) (મકાનને માટે)
 નેમે ઝેમે અપનો સ્ત્રાંમ—હુરે અઉરવત અરપાઈ
 (નમાજહોલે)(ગેલીને)(આસ્માનને)(સેતારાઓને)(પુશીદને)(તેજવોડાવાળા)
 નેમે પોઉરે ખરેનંધહુ—અહુરમઝદા દરેયાઈ
 (નમું) (ઓ પુર) (ખોરેહવાળા) (અહુરમઝદ) (તુને સમજવા માટે)
 નેમે અંચને વએઝહી—ઝરાથુશ્ત્ર સપીતમાઈ
 (નમું) (ઈરાન) (દેશને) (ઝરથુશ્ત) (સ્પીતમાનને)
 સતાયમ આદીલો અહુરા--અશાઈ જાન દઝધાઈ
 (વખાણું છું) (રાસ્ત) અહુરમઝદને (અશોષ માટે) (બન) (અર્પણ કરવા)
 અમેષેમ રએમ યઝમઈદે—અહુરા મર્ઝદીકાઈ
 (અમર) (તુરમદ) (હું ઈશુ છું) (અહુરમઝદને) (દયાને માટે)

૪

કૃષ્ણ-લીલા.

(ખ્યાલ ગુજરાતી - રંગત છોટી)

સુખદાતા દીનોના તમે સામ ઉદ્ધવજી
 કરો દાસ ખાસના સર્વે કામ ઉદ્ધવજી....(ટેક)
 આમી ગોકુળના છો તમામ ઉદ્ધવજી
 મથુરાના કાન મોહન મુદામ ઉદ્ધવજી
 મુરલીના ગવૈયા આઠો યામ ઉદ્ધવજી
 ગુણ ગાન કરણ છો ઠામે ઠામ ઉદ્ધવજી
 હુખ હરતા સુખ કરતા સુનામ ઉદ્ધવજી
 કરો દાસ ખાસના સર્વે કામ ઉદ્ધવજી

કદી ખીનદ્રાવન જાઓ છો ધામ ઉદ્ધવજી
 કદી રહો છો ગોકુળ તણે આમ ઉદ્ધવજી
 કદી ઘેરી જ્વાલનીઓને આમ ઉદ્ધવજી
 દહી દુધ ખાવો છો વિના દામ ઉદ્ધવજી
 કદી ભક્તિ રસનું દીયો જામ ઉદ્ધવજી
 કરો દાસ ખાસના સર્વે કામ ઉદ્ધવજી

૨

ખંસી અનકારી કરો નામ ઉદ્ધવજી
 કરી બાલ જ્વાલ સંગ ધુમ ધામ ઉદ્ધવજી
 સૌ રટે ગોપ ગોપીઓ વામ ઉદ્ધવજી
 ના કરે જેમાં રજ ભાર ખામ ઉદ્ધવજી
 દઈ દીયો હીયામાં હવે હામ ઉદ્ધવજી
 કરો દાસ ખાસના સર્વે કામ ઉદ્ધવજી

૩

જગ કરે નમનથી નમી સલામ ઉદ્ધવજી
 કરે ભજન ન લાગે કોડી દામ ઉદ્ધવજી
 ગયા રટી નસરવાં રામ રામ ઉદ્ધવજી
 આરામ જેને દેઓ સ્વર્ગ ધામ ઉદ્ધવજી
 આદીત કથે છંદ ફર્સરામ ઉદ્ધવજી
 કરો દાસ ખાસના સર્વે કામ ઉદ્ધવજી

૪

જે છે તે ઇશ્વરનુંજ છે.

(જ્યાલ ગુજરાતી—રંગત છોટી.)

શું કહે તું મહાર્ મહાર્, તહાર શું છે
 એક રામ નામના સિવાય જ્યાર શું છે....(ટેક)
 આં તન તેનું છે આં મન મંદર તેનું
 ધન ધાન તેનું દોલત દુન્યા અર તેનું

સઉ ગાડી ઘોડા વાડી વનતર તેનું
કુલ મેહેલ હવેલી જીંપડી ઘર દર તેનું
તે વણાં બીજી આ જગમાં ન્યાડું શું છે
એક રામ નામના સિવાયે ખ્યાડું શું છે

૧

જાગીર તેની છે શેહેર ગામ તેનું છે
આં હાડ માસ તેનું છે ચામ તેનું છે
કુલ ભકિત રસનું ભર્યું જામ તેનું છે
જગપતી નામ હર થામે થામ તેનું છે
જે છે તે તેનું ત્હાડું મ્હાડું શું છે
એક રામ નામના સિવાયે ખ્યાડું શું છે

૨

જલ થલ પૃથ્વી આકાશ જે જણાયે છે
થહે તારા સિતારા શોભિત દેખાયે છે
ચંદ્ર ને સુરજ ફરતા ફેરા ખાયે છે
તે સૌનો કર્તા જગદીશ કહેવાયે છે
ભકિત વિન ભકતોને મન સાડું શું છે
એક રામ નામના સિવાયે ખ્યાડું શું છે

૩

દીલથી ભકિત જે કોઇ દીલદાર કરે છે
ઇશ્વર તેનો પલમાં ઉદ્ધાર કરે છે
નઓશેરવાન ભકિત પર ખ્યાર કરે છે
ઇશ્વર જેને દધ મુકિત પાર કરે છે
આદીલ ભકિત વિન પ્રેમનો દાડું શું છે
એક રામ નામના સિવાયે ખ્યાડું શું છે

૪

કવિતા—દેવી—પ્રસન્ન.

(ખ્યાલ ગુજરાતી—રંગત છાંદી.)

શું નાર એક સુંદર રસિક જોઈ સ્વપ્નામાં
 ના જોઈ હશે, ના જોશે કોઈ સ્વપ્નામાં....(ટેક)
 સર્માએ ચંદ્રમાંખી કપાલ જોઈને
 ઝંખવાએ શેર પણ સીને ઢાલ જોઈને
 લજવાએ હંસોખી તેની ચાલ જોઈને
 ચક્રોળે ચઢે ચીત તેનો હાલ જોઈને
 જોઈ ચેહેરો તેનો શુભ બુધ જોઈ સ્વપ્નામાં
 ના જોઈ હશે, ના જોશે કોઈ સ્વપ્નામાં

શું લટક ચાલથી તે સુંદર ચાલી છે
 હાથોમાં જેના મોહ માયાની જાલી છે
 બે બુદ્ધ તેની પેશાની પર કાલી છે
 ઝેહેરી નાગન જાણે ડસવા વાલી છે
 ભલ ભલાઓ બેઠા હાથ ધોઈ સ્વપ્નામાં
 ના જોઈ હશે, ના જોશે કોઈ સ્વપ્નામાં

તે નામથી ઝાહેરમાં નારી જાતી છે
 પણ માહાન નરોમાં તેની વિખ્યાતી છે
 બેઉ હાથમાં જેના પ્રેમ તણી પાતી છે
 જે સુંદરતાની દેવી રાત્રીમાતી છે
 એકા એક મુજ પર આવી મહોઈ સ્વપ્નામાં
 ના જોઈ હશે, ના જોશે કોઈ સ્વપ્નામાં

ઈંદ્રની પરીખી તો કયાં તેની સમ છે
 જોઈ એવી અપ્સરા મ્હારો નાકમાં દમ છે
 શાહાઅલી વલી કહે દીલ જેનું હાતમ છે
 શુભ નામ કવિતા દેવી બઉ ઉત્તમ છે
 આદીલે લડી મોતીની પોઈ સ્વપ્નામાં
 ના જોઈ હશે, ના જોશે કોઈ સ્વપ્નામાં

તરકારીઓના નામો.

(ખ્યાલ ગુજરાતી—રંગત ઝરફી)

— :૦: —

શેઠને કહે છે એમ શેઠાણી—હું તો દીલથી બહુ મુજાણી
હવે તને આશુકાંણી—પાલો પ્રેમથી તેહવાર
રશેઠ્યા તંડાવો—જમન નાતનું કરાવો
સર્વે તરકારી મંગાવો—મહારા પ્રાણુ આધાર.....(ટેક)
જેજે બોલુ છું તરકારી—તે સહ લખી લેજો સારી
હઉ છું નામો જે વિસ્તારી—કરજો તેપર બહુ વિચાર
દુધી બટાટા ને ડાંગર—ટાંમોટાં કાળી પુલાવર
કોમી બીટરૂટ ગાજર—મુરંજુ ગામડી અપાર
ભીંડા ગલકા ને તુરાઈ—મેઠી ભોઈપત્રી ચોલાઈ
પાલક બટુંમડો સવાઈ—જુરી લેજો એક હઝાર
સફેદ કોહિણું મીઠો કંદ—ગ્યારફળી મન પસંદ
દીયે બીલમરી આનંદ—કમરબ કરવંદાનો બાહાર
કાંદા રતાણુ કારેલાં—સધારી ને લીલાં કેલાં
કંટોલાંબી બેલાં સેલાં—ફનસ લેજો ફળદાર
રશેઠ્યા તંડાવો—જમન નાતનું કરાવો
સર્વે તરકારી મંગાવો—મહારા પ્રાણુ આધાર

૧

વેંગણા તુરીઆં ને સંલોરી—તાજી ગ્રીનફીશ ને ચોરી
દબળખીજ કાળી ઘોરી—લેગો કાકડીનો સણગાર
વલોર વાલ ને વટાણાં—ચણા ચોરા મથના દાણાં
મગ લીલા બહુ મળણાં—જોઈ લેજો દાણાંદાર
મીંગ લેજો સરગવાની—હાથીચોક વટાણાની
ભાજી ઘોલ ને સુવાની—પણી એકસો ને ચાર
તાજી ફેંજખીજ મળાંની—ઉલકર સલગમ ને સુકાંની
કવરાખીજ જોઈ બીયાંની—લાવો જઈને બઝાર

પડેરાં ત્રીનડેરાં જાની—માથે મુલા તાંદલજાની
ચોધારી ને જુમકરાંની—પણી લેજે એકસો બાર
રશોધઆ તેડાવો—જમન નાતનું કરાવો
સર્વે તરકારી મંગાવો—મહારા પ્રાણુ આધાર

૨
ભાજી તાજી ટાંકલાંણી—આહુ માંથ ને દાલાંણી
ભેગી લેજે કોઠીમડાંણી—કાચાં ચીલરાં સ્વાદદાર
મરચાં કોઠમીર ને લસન—આંદુ લીંબુ છ દજન
મુળા વેલાતી સુરન—ભુલી જશો ના લગાર
પુદના ભેગી લીલી હલદર—મીઠો લીંબડો જેવો શાકર
કરજે કાંદાની કચુબર—રાઈનું ચટણી ને અચાર
વેહેલા હાતડીએ જાવો—લોટ ચણાનો લઈઆવો
પુરી કચોરી કરાવો—જાવો લગારો ન વાર
પુરનપોળી ને કંસાર—શીરો પુરી લેહેઝતદાર
લજીયાં ખુબ મસાલેદાર—કરજે તેલમાં તઈયાર
રશોધઆ તેડાવો—જમન નાતનું કરાવો
સર્વે તરકારી મંગાવો—મહારા પ્રાણુ આધાર

૩
સમજી શેઠાંણીની વાત—શેઠે બાહાર કાઢ્યો હાત
લીધો રસોધઓ સંગાત—આવ્યા બજારમાં જ્યાર
લાવ્યા તરકારીઓ જોઈ—તેને સંમરાનીને ધોઈ
લટે બનાવી રશોધ—જમવા આવ્યાં નરનેનાર
મોલ્લા ફલ્યાંમાના આવ્યાં—તેને બેસાડી જમરાવ્યાં
વાળાં ગાળ ને વગડાવ્યાં—જમી ઉઠ્યાં હારોહાર
કહે છે આદીલ નઓશેરવાન—ત્રીધાં સૌને પુલ પાન
પછી ગાઈ ગાન તાન—કીધી રજની પસાર
લખે આદીલ નવા ખ્યાલ—થાય સ્નાતાઓ ખુશાલ
વાગે ચંગળી ચોતાલ—મળી શત્રુઓને હાર
રશોધઆ તેડાવો—જમન નાતનું કરાવો
સર્વે તરકારી મંગાવો—મહારા પ્રાણુ આધાર

મચ્છીઓના નામો.

(ખ્યાલ ગુજરાતી—લગડી ઝરફી)

શેઠ મારા અપ દુ ડેટ—લાવો મ્હારે કાળે ભેટ
તાળ તરફડતા પાંમખેટ—જોઈએ ચાર હજન
મોટી મોટી માંગણુ જોઈ—હલવા ભીંગ સારા જોઈ
જેની બનાવી રસોઈ—આજે કરશું ભોજન....(ટેક)
જાવો જલદી દોડી ભાઈ—લાવો સારી જોઈ સુરમાઈ
કરલી મચ્છીની નવાઈ—નથી સમજો ગુની જન
કમલા ડાગુ ને મરોલ—લેવટા લેવટીળી અનમોલ
ભેગી લેજો તાજુ ઘોલ—ખાઈને હરખે મન
રાંમથ કપાવી મજાણી—વાકટી લેજો ન્હાંણી ન્હાંણી
થશે જીંગાંની જે વાંણી—ખાંધા સુકાવા તોરન
તાજુ કેલમ કાળુ ચાલટ—મુસી લેજો ન્યારી પાકટ
તાજુ ખુમલા ભેગું ખેંગટ—લેજો તોલાવી જે મન
મોરવા તગલી ને ખજુરા—લેવટા લાલ જે મન પુરા
કરશે કાયરોને શુરા—તનનું વધારી વઝન
મોટી મોટી માંગણુ જોઈ—હલવા ભીંગ સારા જોઈ
જેની બનાવી રસોઈ—આજે કરશું ભોજન

૧

કુમખા ડાગુ લેજો પાલા—તવરા તાજા કાલા કાલા
મસ્તકીને ખાવા વાલા—રાખે બહુ સમજન
કાંનતી ઘોળા ને અખાર—જેનું ઠંડુ છે બઝાર
બાલુ બાંમટીનો બાહાર—કરે સરવેનું પોષન
લેજો ખીલસા ખાંગરા ન્યારા—ભેગા ખજુરા ને દાહારા
ચાંદ જોઈને લેજો સારા—થશું ખાઈને મધન
મુસી મોરોસીની જાત—સમજો મદીલાની વાત
આવે મુશકેલીથી હાત—કરે જીવની જાતન

હલકા ને હુસેની લાવો—એક આંખની લઈ આવો
ઝટપટ દોડી તમે જાવો—ધાવો બહારે સજન
મોટી મોટી માંગણુ બોધ—હલવા ભીંગ સારા જોધ
જેની બનાવી રશેધ—આજે કરશું ભોજન

૨

ચાકુ ચીકણી ચરબદાર—બવલા ખાસા તરેહદાર
ખાતાં લાગે સ્વાદદાર—કરશું ખાઈને ચમન
લાંબા સમુંદરના સાપ—જેને ખાવામાં ન પાપ
સુરખી લેજો ચુપ ચાપ—તોલાવીને મણુ તન
ફતરચાટુ ને સીંગારા—અવલા કવલાઓના ભારા
લાવી કરજો તેને ખારા—જજો બંન ગારડન
કાંમતી મદ્યા ચપલ તાજી—મળશે નદીમાં તો ઝાજી
ખાઈ થશું રાજી રાજી—કરશું આસ પુરન
પુરેપુરે જેનો સ્વાદ—આવે ખાંણા ઉપર ચાદ
બાકી રહેશે ના ફરીયાદ—સ્વાદે ભરાશે વદન
મોટી મોટી માંગણુ બોધ—હલવા ભીંગ સારા જોધ
જેની બનાવી રશેધ—આજે કરશું ભોજન

૩

સમજી મરછીઓના નામ—ગુણી ગાજો તમે આમ
મહારૂં શાઅરીનું કામ—કથી નિરાળી કથન
કહે છે આદીલ નઓશેરવાન—ગાયાં નામો ને નિશાન
દીધું સદ ગુરૂએ જ્ઞાન—કહી ન્યારી ધરન
બાકી સાકી રહી સહી—જેખી હોય તે દેજો કહી
આગળ ગાવા દઉ નહી—સુનો સત્ય વચન
જો હોય શાઅરીનો દાવો—ખીજા નામો ધુંદી લાવો
પછી મહારી સામાં ગાવો—થાવો ગુરૂન શરન
કથે આદીલ નવા ખ્યાલ—સખી ધોંસા ન્યારી ચાલ
ઝડે રોજની ટકસાલ—મથે નિરાળું મથન
મોટી મોટી માંગણુ બોધ—હલવા ભીંગ સારા જોધ
જેની બનાવી રશેધ—આજે કરશું ભોજન

સખી.

સર નમાવું ચરણો પર—મહારા ગુરૂને માનથી
ભર સમાજે બાદ હું—ગાવું છું આદર માનથી
દેખડાવી જ્ઞાનની રાહ મને—કીધો જ્ઞાની અંતરજ્ઞાનથી
વાકેફ જેને મુજને કીધો—દીન અછનના કરમાનથી
ગુરૂ નામ પર સદકે બનું—એક દીક્ષથી ને એક જનથી
આદીલ બદલો પાંમશે—જેનો મિનોઇ જેહાનથી

દર્બાર.

નમું સદ ગુરૂને મહારા આજ
પહેરાવ્યું જેણે જ્ઞાનનું તાજ
જેના હાથોમાં છે મહારી લાજ
છે આદીલ સદગુરૂનો મઓતાજ
છં ઘટઘટ ગુરૂ નામનું સીલ-રટોલે ગુરૂ અક્ષર આદીલ

સખી.

શબ્દો જો મુખથી બોલો તો—બોલીને પાલજો
તોડો દીધેલો કઓલ તો—મોંઠાને બાલજો
ખોટો કદી ના વાઓદો—બીજને ચાલજો
આપો તો સાચા કઓલને—ન પાછો વાલજો
મુરદાર તુરરો હાથમાં—હરગેઝ ન ઝાલજો
આદીલ જે ચાલે ચાલ તે—ચાલોએ ચાલજો

દર્બાર.

ફાર્ના આ દુન્યાદારી છે
ફના આખરે થનારી છે
ભકિત ભકતોને ખ્યારી છે
ભકિતથી મુકિત ન્યારી છે
અદલ ગાવામાં વધેલો છે
ખ્યાલ આદીલથી શીખેલો છે

સખી.

શહુનશાહી ડંકો કયાં ગયો માંદર ધરાં તુજ નામનો
તાળેનો, તખ્તનો, ફૈજનો, જંગોનો, જંગ હંગામનો
પેશદાદી, કયાંની, હુખામણી, સાસાંની દૌડ દમામનો
ઢાલોનો, ગુર્જોનો તેગનો ખંજરનો, મદ્દીનો, હામનો
થયો ગુમ સિતારો કયાં અરે! શહુનશાહી તહારાં કામનો
શાદીનો, ખુશીનો, બઝમનો, સાકીનો, શિશાનો, જામનો

હઐાડ

ધરાં મુજ વહાલાં વતન ધરાન
ગયું કયાં તહાડું નામ નિશાન
ખીઝાં આવી ગુલશન દરમ્યાન
બાગ બેહેશ્તનો થયો વિરાન
બુલબુલો ઉડી ગયાં લાસાન
થયું આદીલ કાગોતું સ્થાન
મદદ યઝદાન જરી કરજો
સજીવન ધરાં ફરી કરજો

૧

સખી.

સાત દ્વિપ નવ ખંડમાં તહારો પ્રભુ શુભ સાર છે
રચનામા, રચનોમા, રંગમાં, રંગોમા, જગ રચનાર છે
સર્વેથી તું અંદીઠ છે વળી સૌમાં સરજણુદાર છે
મંદરમાં, મનમાં, મોહોમાં, માયામાં, મોહન મુરાર છે
જગદિશ જગનો જગપતિ જગેજગમાં જૈજૈકાર છે
આદીલમાં, અંતમાં, અર્થમાં, અવનિમાં, હસ અવતાર છે

હઐાડ.

એક ધર નર તું નેક બખતી
સદા રેહેશે દબલત તપતી
ખીલવતો ના તું બદખખતી
ધોંસા પર તહારા પડી જપતી
સામે આદીલની ચંગ ધરશે
નોકને ખોઇ પાછા ફરશે

૨

(સખી)

આચું કરો, સાચું ભરો-જુહું બદીનું મુળ છે
 સત જાણું જુહાંને તમે-કાંટાની કાતીલ શૂળ છે
 સાચાંને તજશે તે નહીં-જે જણને માથે કુળ છે
 સાચાનુ મોહું પુલ છે-જુહાંને મોંઢે ધુળ છે

(દમોહ)

આચ ના તમે કદી નરનાર
 આચને આંચ નથી ઝીનહાર
 સાચના સદા છે જૈજકાર
 સાચના બેલી સર્જનહાર
 સાચો સુખર્ષિ જુહા સનમુખ
 સાચમાં સદા છે આદીલ સુખ

સખી.

શકિતનું જાનું જાણુજે બેશક વ્રીચુલ છે
 પ્રહ્લાએ ચારો વેદમાં લખ્યું કબુલ છે
 કલગી છે શકિત જોત જાણું જગત કુલ છે
 તુરરો તારો મુરહાર સમજ ધેમ પુલ છે
 કરજે પુરો ઉસ્તાદ જો ગાવાની ચુલ છે
 આદીલને તનના હાથી પર ઝેવરની ઝુલ છે

દમોહ.

આદી પ્રહ્લાંડમા ધુંધુંકાર
 હતું સાંભળા છંદના ગાનાર
 અવલ થઈ પ્રગટ જોત, તેવાર
 પછી થઈ કુલ સૃષ્ટિ તર્ક્યાર
 તેજ શકિત મંમ કલગી છે
 નિરંજનથી નહીં અલગી છે

રેશમી કાપડ

— અને —

કસબ કામ

ખરીદવાનું નવું મથક.

સુલપ્રસંગોની ખરીદી વખતે

આય નામ ધ્યાનમાં રાખશોજી.

હોરમસજી મ. કરંજયા,

રેશમી કાપડ તથા જરીકામના વેપારી.

ન્યુ ચરની રોડ, મુંબઈ નં. ૪.

હાઈ ક્લાસ કેટરર

હીરાજી અ. શરાફ

૪૦ વરસના અનુભવી

લગનસરા નવજોત તથા

સર અવસરના ખાણના

કંટરાકટર,

ઠેકાણુ:—

ન્યું બોમ્બે પારસી હોટલ.

કરનજીઆ બીલ્ડીંગ, ગ્રાંટ રોડ.

જ્યાં સ્વાદીષ્ટ ખાવાનું કોઈબી ટાઇમે મલે છે

તથા ઘેર આગળ લોણા પણ પુરાં પાડે છે.

થોડા વખતમાં બહાર પડશે.

રૂસી વાણી

કર્તા રૂસી જમશેદજી ભેસાન્યા.

જેમાં જુદા જુદા વિષયો ઉપર અતિ મનરંજન

કરનાર નીતી બોધના લગભગ ૧૨૦૦

ઉપર દોહરાઓનો એક કીમતી વાંચવા

લાયક ખબરો છે.

ઉંચાં એનટીક કાગલો ઉપર સફાઈદાર તાઇપોમાં

સુંદર રીતે છાપેલું, કપડાંની પાક્કી બાંધણીનું

એક દલદાર હેન્ડસમ વોલ્યુમ.

કીમત રૂ. ૨

મલવાનું ઠેકાણું:-

રૂસી. જ. ભેસાન્યા

C/o "ગોળવાલા ક્લસો"

બુંબાખાના સામે, ફાટ મુંબઈ.

જો તમારે લગન યા નવજોત ને માટે કોઈ પક્ષ જાતના

કપડાં ખરીદવાં હોય તો જરૂરજ

એ. બમનજીની

સલાહ લેજો.

ફાયદો તમારોજ છે.

એ. બમનજી.

નવાં આતશબહેરામની પાસે ધોલીતલાવ

એકલા માલિક:-અરદેશર બમનજી બલસારા

તા ૦ ૪૦-બહાર ગામના ઓર્ડરો ઉપર ખાસ ધ્યાન આપવામાં આવે છે.

માલ V. P. P. થી મોકલીશું.

સ્થાપી ૧૮૯૮.

જુની દેશાઈ કુંઠ

પાયોનીયર ચુંદરી છાપનારા

દરેક જાતના કપડાં રંગનારા,

ડ્રાયકલીન કરનારા,

અને ધોનારા,

૨૮૩, પ્રીન્સેસ સ્ટ્રીટ,

મુંબઈ.

પોમાડ દી રીંગો.

ટુંક વખતમાં જાણીતો થયેલો

ફનેક્સમંદ મલાજ

ચાંમડીના બીકટ દરદોનો નાશ કરનાર

ગમે એવી જુની દરાઝ

સુકકું તથા લીલું ઝરપતુ ખરપસુ

જીની જીની પુલીઓમાંથી વેહતી રસી

માથામાં થતી ઉંદરી

ઉપરાંત

ચાંમડીના દરેક દરદોને જડમુળથી ઉખેડી

ચાંમડીને અસલ રૂપમાં લાવી

દરદથી મોકળાં કરે છે.

પોટની કીંમત રૂપીયો દોઢ

વી. પી. પેકીંગ ચાર્જ એકસા

પેરી કુંપની (રજીસ્ટર્ડ)

ટ્રામ ટરમીનસ, ગ્રાંટ રોડ,

મુંબઈ.

દુક વખતમાં પ્રખ્યાત થયેલાં

હમારાં ધીમાં ઝઝરતાં

પપેતા વેફર

તમે

તાડી પાર્ટીએ જાઓ,

ન્યુ જુ જાઓ,

સાંજને છેડે કોલાબા રેકલેમેશન પર જાઓ,

એ સરવે ઠેકાણે તાડી અને દાડ સાથે

હમારાં સ્પેશીયલ પપેતા વેફર જરૂર લેતા જાઓ.

સ્વીટી સાથે જો માથેરાન જાઓ ત્યાં પણ હમારાં

વેફર લેતા જાઓ કે જો ઘડી

વેફર સાથે જી

સોહવાઈ

જાય.

બામ્બે “એ-વન” રેસ્ટોરાં,

દ્રામ ટરમીનસ, ગ્રાંટ રોડ,

મુંબઈ.

(બએત)

કુરગનું	સુખડ,	કોડયું લોખાન	બસ
પમરતું	અગર,	ને આંખળીઆં	સરસ
ને મધ જોધયે	ચોખ્ખું	ને ગુલકંદ	ગુલાબ
ચીનઈ નીલગીરી	ચાહ	પીવી હોય	શીતાબ
તથા કરતી	નવસારીની	અઢ	ઉતર
ટકઉ જીની	જાડીળી	જોધયે	અગર
અને નાડાં	ટવીલની	વાગુતના	નરમ
ખરચજો	ખરા	કેરબા	ઉપર
અકલખેના	દાણાંઓ	સુંદર	વરી
ને કાંણામાં	પેહરવા	સોંનાની	કરી
અવસ્તા	કીતાબો	દીપાવં	છે હાથ
ઉડી વળજે	આંખોએ	જોતાંની	સાથ
દરેક માલ	ચોખ્ખો,	ને એકજ	છે ભાવ
પુર તોલ	લેવાને	તમયાર	થાવ
નફે થોડે કરવો	છે	ખોહોળો	વેપાર
હમેશાં	છે બસ એજ	હમારં	વિચાર
વખત	ટુંકમાં	જાહેર	તમામ
થયું છે	ફરેદુન	ને	ખરજોર
છે	આતશજોહેરાંમોની	સાંમે	ફુકાન
પધારં	જ્યાં હમદીનો	કુલ	મેહોરખાન

ધોભી તલાવ,

મુંબઈ.

વ્યાનીસ્ટ કલીનર્સ, રંગનારા તથા ગ્લેઝર્સ

જકની કસબી ભરેલી સાડી, ફોર તથા
જમપર્સ, સીલ્ક અને ઉલ્લન સુટોનું
કલીન કરવાનું તથા રંગવાનું
ભરોસેદાર ખાતું.

“વ્યાની” પ્રોપ્રિયેટરી કલીન કરવાથી કપડાં અસલ જેવાં
નરમ સુવાલાં અને સફાઈદાર થાય છે.
એ પ્રોપ્રિયેટરી કપડાં કોહોતાં નથી, અને કાચા રંગ
ઉડી જતો નથી

“વ્યાની” સર્વેથી સરસ પ્રોપ્રિયેટરી કામ કરનારા અમે
આખી મુંબઈમાં એકલાજ છીએ.

:૦:—

હેડ ઓફીસ :—ચર્નીરોડ જંકશન, આંટરોડ

બ્રાંચ :—પારસી કોલોની,

દાદર પોસ્ટ ઓફીસની પાસે,
મુંબઈ.

સગન, નવજોત, પાર્ટી, વગેરે પ્રસંગે, પરોણાઓને ઉત્તમ કેટરીંગ
તથા સુદૃઢ ડેકોરેશનની યોગ્ય ચખાડી સંતોષ ગ્રેણવવોજ હોય તે
કેબશર નશરવાનજી રબાડીને

મલો.

FOR
UP-TO-DATE CATERING
AND
TIDY DECORATIONS
FOR
ALL OCCASIONS
PLEASE CONSULT
K. N. RABADI

(અએત)

સુનો સર્વે દીનદારો દીનદારીદાર
અનો અન્ને કુશ્તીયાનો કુલ બીદાર
ઉધરતી તમારી આ વાદત્રી ઓલાદ
જેને આઝુબગમાં બનાવો પાલાદ
ને શાહનામું ગુજરાતી અએતોનું જે
ગાહર દીરહુસીના ઓલેઓલ છે
તે વાંચો, ને વંચાવો ઘરમાં દરેક
બનાવો ભવિષ્યની અવલાદો નેક
એતંકાદ દીન પર રંગાંવો તમામ
વડીલોને પગલે ચલાવો તમામ
ને નિતી, ને રીતી, ને પ્રિતી અજીત
શિખાડો ગુણોની તેઓને ગાળીત
કે નિવડે આ ગેતીમાં એવાં અશેા
બને તેઓ સ્યાવક્ષના જેવાં અશેા

(આદીલ)

દીરહુસીના ફારસી શાહનામાનાં ઓલેઓલ
તરબુમો, ગુજરાતી રંગીન અએતોમાં.
(કે જેના બાર વૉલ્યુંમો બાહાર પડી ચુક્યાં છે.)

દરેક વૉલ્યુંમની કીંમત:-રૂ. ૨-૦-૦.

રૂસતમ નએશોરવાન માસતર (આદીલ)

કેળાંવાલા બીલડીંગ પ્લૉટ નં ૭૪૬.

પારસી કોલોની દાદર.

આ પુસ્તક ધી હીન્દ લક્ષ્મી પ્રેસ, કાલગાદેવી મુંબઈમાં
મીં અમરચંદ લખમીચંદ ખંદચં છાપ્યું છે. અને મીં રૂસતમ
નએશોરવાન માસતર (આદીલ) કેળાંવાલા બીલડીંગ પ્લૉટ નં ૭૪૬
પારસી કોલોની દાદર મધેથી પ્રગટ કીધું છે.

